

De Belgische taalkwestie en Leuven 1968

Een onderzoek naar de samenhang van de Belgische taalkwestie en het
studentenprotest van januari 1968 te Leuven

Manoah Wingers – 3220311

S3220311@leidenuniv.nl

Masterscriptie Geschiedenis – History (MA)

Universiteit Leiden

Aantal woorden: 18582

Inhoud

Inleiding	3
1. Een Land Verdeeld	7
1.1 Vlaamse en Waalse Beweging	7
1.2 Nieuwe Wetten	9
1.3 Conclusie	12
2. Groeiende spanningen te Leuven	13
2.1 Bisschoppelijk bestuur	13
2.2 Veranderende verhoudingen	13
2.3 Nieuw bestuur	15
2.4 Onzekerheid over scheiding	16
2.5 Eerste escalatie	17
2.6 Conclusie	21
3. Vlam in de pan	23
3.1 Aanhoudende spanningen na 1966	23
3.2 De Januarirevolte	26
3.3 Gevolgen van het protest	30
3.4 Conclusie	32
Conclusie	35
Literatuurlijst	39
Primaire bronnen	39
Secundaire bronnen	41

Inleiding

Het jaar 1968 was een bewogen jaar. In Tsjecho-Slowakije leek een nieuwe wind te gaan waaien, wat hardhandig werd neergeslagen door het Rode Leger. In Amerika werd Martin Luther King vermoord, die een centrale spil was geweest in de antiracismebeweging in de Verenigde Staten. En in mei 1968 kwamen Franse studenten in Parijs in opstand. Zij waren het niet eens met de traditionele verhoudingen en eisten verandering. Dit protest zou bekend komen te staan als het bekendste studentenprotest van 1968, al werd zij voorgegaan door onder meer een protest in Leuven.

In 1967 vond het eerste grote protest plaats in West-Berlijn, nadat Benno Ohnesorg door de politie was doodgeschoten tijdens een protest tegen de komst van de Perzische sjah. Deze moord werd gezien als buitensporig optreden van de politie, dat samenhang met een groeiend verlies in vertrouwen van de West-Duitse politiek. Dit protest had ten doel meer politieke inspraak te vergaren en tegen het establishment in opstand te komen.¹ De Parijse protesten van mei 1968 vonden plaats op vergelijkbare gronden. De studenten verzetten zich tegen de autoritaire houding van de universiteit. Enerzijds gevormd door een gebrek aan inspraak, maar ook het actief tegenhouden van contact tussen mannelijke en vrouwelijke studenten. Gedurende dit protest werd ook gedemonstreerd tegen de kapitalistische houding van de overheid en de samenleving, waarmee het een socialistisch karakter kreeg.² In de periode voorafgaand 1968 werd de nadruk dus gevestigd op de maatschappij en niet het individu. Dit richtte zich ook op de kerk en het geloof, dat steeds individualistischer was geworden. Hiermee werden studenten steeds antiklerikaler en socialistischer, waarmee zij tegenover de gevestigde orde stonden.³ De protesten van de jaren zestig kwamen voornamelijk voort uit onvrede over de traditionele verhoudingen, waarbij studenten nagenoeg geen medezeggenschap hadden.

Ook in België vonden studentenprotesten plaats, in maart 1969 werd in Gent een lezing over pornografie verboden, wat leidde tot een conflict. Studenten probeerden zich binnen te dringen bij de rector om opheldering te verkrijgen. Zo'n tweehonderd studenten verzamelden zich in de buurt van het kantoor van de rector en vroegen om opheldering over deze censuur. Hoewel dit leek te leiden tot een gesprek, viel de politie binnen, die hardhandig te demonstranten uit het gebouw verwijderde. Toen enkele studenten wel wisten binnen te dringen in het kantoor, stelde de rector dat ze met geweld verwijderd moesten worden.⁴ In navolging van deze escalatie, laaide een conflict op, die zich richtte op diepere redenen dan enkel het verbod van deze toespraak. De woede kwam voort uit het gebrek aan medezeggenschap, de traditionele verhoudingen waren een heikel punt geworden en de studenten kwamen in opstand. Naast de strijd voor medezeggenschap, breidden de thema's waarvoor gedemonstreerd werd uit: 'Hoewel het aanvankelijke mobilisatiethema medezeggenschap was, verbreedde het eisenplatform zich snel tot globale maatschappijkritiek via de thema's derde wereld en Vietnam, terwijl radicale contestanten contact zochten met stakende arbeiders.'⁵ Hoewel dit protest het benoemen waard is, was het een relatief klein protest in vergelijking met die van januari 1968 in Leuven.

¹ I. Cornils, *Writing the Revolution: The construction of "1968" in Germany* (Martlesham 2016) 19-20.

² B. Hendrickson, *Decolonizing 1968: Transnational Student Activism in Tunis, Paris and Dakar* (New York 2022) 61-62.

³ B. Latré, *Strijd & inkeer: De kerk- en maatschappijkritische beweging in Vlaanderen, 1958-1990* (Leuven 2011) 174-176.

⁴ 'Heibel om een verbod aan Gentse universiteit', *De Standaard* (14 maart 1969) 1.

⁵ L. Vos, 'Studentenprotest in de jaren '60': in Walter Rüegg (ed.), *A History of the University in Europe. IV: Universities since 1945* (Cambridge 2011) 276-318, aldaar 293.

De Katholieke Universiteit van Leuven was in de jaren zestig het strijdtoneel geworden van studentenprotesten. Veelal wordt gedacht dat deze zich voornamelijk richtte op de tegenstelling tussen Frans en Nederlands, wat in België een belangrijk punt was in de jaren zestig. Voor de universiteit was het relevant dat in 1963 een taalwet ingevoerd werd, die stelde dat onderwijs in de taal van de regio gegeven moest worden.⁶ Leuven was echter een uitzondering, de stad was Nederlandstalig, maar het onderwijs werd grotendeels in het Frans gegeven. De Leuvense universiteit bestond voornamelijk uit Franstalige studenten. Wallonië was van oudsher namelijk het economisch zwaartepunt van België en daarmee beschikten zij over de financiële middelen om te gaan studeren. Na de Tweede Wereldoorlog veranderde dit, toen de economische verhoudingen veranderden. Vlaanderen werd economisch sterker en meer Nederlandstalige studenten konden studeren. Echter, er zou nog steeds onderwijs in het Frans gegeven worden.⁷ Dit terwijl er aangestuurd werd op de splitsing van de universiteit in een Franstalige en Nederlandstalige tak. Toen op 15 januari 1968 door de Franstalige tak bekend werd gemaakt dat zij zich in Leuven wilde uitbreiden. Nederlandstalige studenten zagen dit als een overschrijding van de gemaakte afspraken en kwamen die avond bijeen om te spreken over dit besluit.⁸ Deze bijeenkomst vormde het startsein voor een groter protest, waar de Nederlandstalige studenten streden voor een Nederlandstalige universiteit. Tijdens de bijeenkomst werd een universiteitszaal bezet en riep protestleider Paul Goossens op tot staking. Deze bijeenkomst escaleerde echter, geweld werd niet geschuwd en ook de universiteitsgebouwen werden vernield. Het protest kwam tot een climax en het gevolg was dat de splitsing gerealiseerd werd. De Franstalige tak moest verplaatsen naar Wallonië, waar een nieuwe stad voor opgetogen werd. Hiermee had het protest het gewenste effect en het universitaire landschap in België veranderde definitief.

Het protest legde verschillende zaken bloot aan de universiteit. Zo maakte het duidelijk dat de spanningen tussen de Nederlandse en Franse taalregio in België tot een climax gekomen waren. Maar de vraag is of dit de enige aanleiding was voor dit protest. Zoals eerder benoemd veranderde de kijk op de wereld onder studenten. Studenten werden socialistischer en streden voor een democratischer karakter in de samenleving, maar bovenal binnen de universiteit. De ingewikkelde verhoudingen te Leuven doen raden welke argumenten leidend waren in dit protest. Daarom luidt de onderzoeksvraag: in hoeverre waren de opgelopen spanningen aan de Katholieke Universiteit van Leuven, met het studentenprotest van januari 1968 als climax, beïnvloed door de Belgische taalkwestie?

Om een antwoord te vinden zal het onderzoek opgedeeld worden in enkele deelvragen. De eerste deelvraag zal zich richten op de Belgische verhoudingen met betrekking tot taal. Hierbij wordt gekeken naar de twee voornaamste protestbewegingen op het gebied van taal, de Vlaamse en Waalse Beweging. Daarnaast wordt gekeken hoe de Belgische politiek omging met de groeiende spanningen omtrent taal. Hierbij zullen de drie taalwetten uit 1962 en 1963 uitgelicht worden. Dit verklaart namelijk de context waarin het protest plaatsvond. Daarnaast wordt gekeken naar de Katholieke Universiteit Leuven en de interne verhoudingen. In het tweede hoofdstuk zal worden toegelicht hoe het bestuur van de universiteit in elkaar zat en hoe deze veranderde vanaf de Tweede Wereldoorlog en specifiek in de jaren zestig. Er zal ook gekeken worden naar het Bisschoppelijk mandement van 13 mei 1966 en het protest dat volgde. Dit protest was niet voldoende en de spanningen bleven aanhouden. Door dit uit te lichten, wordt duidelijk in welk kader de escalatie van 1968 kon ontstaan. In het laatste hoofdstuk wordt gekeken hoe de spanningen na 1966 bleven aanhouden en hoe het protest in 1968 kon

⁶ Vlaamse Overheid, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12391> (geraadpleegd op 10 januari 2025).

⁷ M. van Haegendoren, *De Vlaamse Beweging nu en morgen: na honderd dertig jaar* (Hasselt 1962) 93.

⁸ 'Leuven-Frans wil toch z'n driehoek', *De Standaard* (16 januari 1968) 1.

ontstaan. Ook wordt gekeken naar het protest en de achterliggende redenen van het protest, waarmee inzicht wordt gegeven in de argumenten die ten grondslag lagen van het protest. Verder wordt gekeken naar de periode na het protest en welke processen het in gang heeft gezet. Daarnaast wordt ook uitgelicht hoe het protest zich buiten de gemeentegrenzen verspreidde en dus ook hoe de Leuvense kwestie leefde in de rest van België. De veranderingen die ontstonden als gevolg van het protest tonen aan in hoeverre de demonstranten slaagden in hun overtuigingen. Zodoende wordt ook inzichtelijk in hoeverre de politiek de situatie in Leuven serieus nam.

Over het Leuvense protest van januari 1968 is niet veel geschreven, vermoedelijk omdat de Parijse studentenprotesten van mei 1968 het gezicht waren van de studentenprotesten in dat jaar. Desondanks was het Leuvense protest niet onbelangrijk, omdat het in België enkele essentiële veranderingen in gang heeft gezet. De literatuur is dan ook schaars, maar deze bestaan wel.⁹

De twee belangrijkste boeken van Todts en Jonckheere en die van Derine bieden inzichten in het Leuvense studentenprotest van 1968. Todts en Jonckheere geven een enigszins betrouwbaar beeld van de feiten van het protest en richten zich grotendeels op een gedetailleerde beschrijving van het protest. Todts en Jonckheere zien het protest van 1968 als een omslagpunt, waar de studenten opkwamen voor de taalsplitsing van de universiteit. Het boek ziet het protest voornamelijk als een protest omtrent taal en benaderd het minder vanuit de idealen achter de andere studentenprotesten in Europa. Hoewel het boek een gedetailleerde beschrijving geeft van de feiten, is het boek uitgegeven door het Davidsfonds, een uitgeverij die gezien wordt als onderdeel van de Vlaamse Beweging. Hoewel dit moeilijkheden kan opleveren, zit het boek dicht op de feiten. Het boek van Derine richt zich voornamelijk op statistieken en cijferanalyse voorafgaand het protest van 1968. Het boek legt voornamelijk de interne verhoudingen uit, waarbij de taalverhoudingen centraal stonden. Het beschrijft de argumenten van de studenten en personeel die pleitten voor overheveling. Het boek richt de aandacht voornamelijk op taalargumenten voor de overheveling, waarmee het wederom niet in een context wordt geplaatst van de globale studentenprotesten. Desondanks biedt het een gedetailleerde analyse, aangesterkt met beschrijvingen van de gebeurtenissen voorafgaand 1968, waarmee het een werk is dat inzicht biedt in de aanloop naar 1968. Wel moet er enige voorzichtigheid geboden worden, Derine was in de jaren zeventig voorzitter van het Davidsfonds, waarmee hij onderdeel was van het kamp dat voor een splitsing was.

Deze twee werken, die zich voornamelijk richten op het studentenprotest en de periode voorafgaand, zullen worden aangevuld met literatuur die het protest beschrijven, maar minder gedetailleerd zijn. Dit zal worden ondersteund met primaire bronnen, een belangrijke bron zijn de memoires van Paul Goossens.¹⁰ Deze memoires beschrijven hoe Paul Goossens, die protestleider was in 1968, het protest beleefd heeft en wat zijn overtuigingen waren. Zodoende worden in ieder geval zijn overtuigingen inzichtelijk. Het nadeel is dat het pas later geschreven is, waarmee sommige feiten en ideeën niet helemaal overeenkomen met de werkelijkheid. Toch is het belangrijk om deze informatie mee te nemen, omdat dit de overwegingen van de demonstranten kan verhelderen.

Deze informatie zal aangevuld worden met onder meer krantenartikelen. Deze kranten komen uit het online krantenarchief van de Koninklijke Belgische Bibliotheek, KBR BelgicaPress. Dit archief heeft, rondom het onderwerp van de Katholieke Universiteit Leuven in de jaren zestig,

⁹ De voornaamste werken die zich bezighouden met het studentenprotest van 1968 zijn *Leuven Vlaams: Splitsingsgeschiedenis van de Katholieke Universiteit Leuven* van Herman Todts en Willy Jonckheere en *Strijd om Leuven: feiten en eisen* van Raymond Derine.

¹⁰ P. Goossens, *Leuven '68 of het geloof in de hemel* (Zellik 1993).

voornamelijk een gedetailleerde verzameling van *De Standaard*. *De Standaard* is een van oorsprong Vlaamse en katholieke krant, die het protest in 1968 zeer gedetailleerd beschreef. Andere kranten hebben een minder uitgestrekt archief omtrent dit onderwerp, dus die zullen minder vaak terugkeren. *De Standaard* biedt een uitgebreide inkijk in de gebeurtenissen, waarmee het een bron is die veel informatie verstrekt. Naast kranten zal ook ander archiefmateriaal uit het KADOC gebruikt worden. Het KADOC is een archief die zich bezighoudt met het documenteren en onderzoeken van archiefmateriaal op het gebied van religie, cultuur en de samenleving. Het archief heeft ook een zeer uitgebreide collectie aan materiaal omtrent de geschiedenis van de Katholieke Universiteit Leuven, waar het ook aan gekoppeld is. Het archief heeft ook een uitgebreide documentatie over de universiteit in de jaren zestig. In dit onderzoek wordt gekeken naar de archiefstukken uit de verzamelingen van De Swaef, Peeters en Verroken. In de verzameling van De Swaef zitten voornamelijk krantenartikelen uit *de Gazet van Antwerpen*, die beschrijvingen geven van de feiten van het protest. Hetzelfde geldt voor Peeters, die wederom een grote verzameling aan krantenartikelen heeft die deze periode in Leuven beschrijven. Toch zijn er ook documenten te vinden die de ideeën van de studenten verhelderen, zo bevindt zich een pamflet van de marxistische demonstrant Herwig Lerouge in de verzameling. Dit pamflet riep op tot het doorpakken tijdens het protest en om zich te bewapenen om zo een statement te maken tegen het universiteitsbestuur en de Franstalige studenten, met een uitgebreide uitleg over het maken van molotovcocktails. Ook bevindt zich een enquête, door een Franstalige pressiegroep afgenomen, met vragen over de splitsing in deze collectie. De collectie van Verroken richt zich voornamelijk op de politiek en hoe deze omging met het protest. Het belangrijkste document dat hierin te zien is, is het wetsvoorstel van de Wet-Verroken, een wetsvoorstel om de onderwijstaal in universiteiten te reguleren. De verzameling aan documenten uit dit archief vormen samen met de gevonden krantenartikel en de secundaire literatuur de basis voor dit onderzoek. Zodoende zullen ze bijdragen aan het antwoord op de vraag in hoeverre de opgelopen spanningen te Leuven, en specifiek het studentenprotest van januari 1968, beïnvloed waren door de Belgische taalkwestie.

1. Een Land Verdeeld

België is een meertalig land, iets dat tot op de dag van vandaag het geval is. Het land kent daardoor geen bestuurlijke eenheid. Het grootste onderscheid zit op het gebied van taal, België kent namelijk drie officiële talen: Frans, Nederlands en Duits. Het gebied waar Nederlands wordt gesproken en het gebied waar Frans wordt gesproken zijn de voornaamste regio's. Zodoende is de onderlinge strijd ook het grootst tussen deze twee regio's. De jaren zestig vormden echter een belangrijke periode voor die onderlinge strijd. Om deze spanningen te reguleren werden in 1962 en 1963 werden drie belangrijke wetten ingevoerd, die de Belgische gemeenten zouden verdelen in Franstalig en Nederlandstalig. Ook werd bepaald in welke taal de regio's bestuurd moesten worden. Daarnaast werd er een wet herzien in 1963 die de onderwijstaal per regio bepaalde. Zodoende zijn de jaren zestig op het gebied van taal en de daarbij behorende spanningen, een belangrijke periode om te onderzoeken op het gebied van taal in België. In dit hoofdstuk zullen de wetten uitgelicht worden en de onderlinge verhoudingen onder de bevolking zullen eveneens uitgelicht worden. Ook zal de staat van taal onder de bevolking toegelicht worden, met speciale aandacht voor Leuven. In dit hoofdstuk wordt dus de stand van de taal in de jaren zestig onderzocht, om zo de context te schetsen van de periode rondom de studentenprotesten.

Dit hoofdstuk zal dus inzicht bieden in de Belgische taalkwestie en hoe deze ontwikkelde gedurende het bestaan van België. Uiteindelijk wordt ook gekeken hoe taalwetten België beïnvloedden en hoe deze ervoor zorgden dat de spanningen in Leuven konden toenemen. Dit maakt mogelijk om te zien in welke context de spanningen konden toenemen, maar vooral welke pogingen werden ondernomen om de spanningen in te perken.

1.1 Vlaamse en Waalse Beweging

De taaltegenstelling in België bestaat al van het moment dat het land ontstond in haar huidige vorm. Tot 1830 was België onderdeel geweest van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Al voelden veel Belgen zich binnen dit koninkrijk achtergesteld. Vanaf 1815 werden België en Nederland samengevoegd en de Nederlandse koning was van mening dat het Franse sentiment moest verdwijnen. Zeer waarschijnlijk had dit te maken met wat zich kort ervoor had afgespeeld. Het napoleontische Frankrijk had de waarden overgenomen van de Franse Revolutie, wat ook betekende dat zij tegen de traditionele machtsverhoudingen waren. Koning Willem I was een koning die, hoewel pas net aangesteld als koning, volgens de traditionele verhoudingen regeerde. Hij wilde eenheid creëren en tegelijkertijd de ideeën van de Franse Revolutie in de ban doen, daarom dwong hij de Belgen te vernederlandsen. Dit leidde tot grote onvrede onder de Belgen, zowel Waals als Vlaams, en in 1830 kwamen zij in opstand, waarna zij in 1831 het België stichtten zoals wij dat heden ten dage kennen.¹¹

Op het moment dat de Belgen braken met de Nederlandse overheerser, moeten zij zelf het land besturen. Het bestuur van het land verliep in het begin voornamelijk in het Frans, waardoor Vlamingen zich uitgebuit en gediscrimineerd voelden.¹² De Vlamingen zaten echter in een lastig parket, zij waren weliswaar in de meerderheid, maar de elite was overwegend Waals. Dit leidde ertoe dat zij geen vuist konden maken tegen de Walen en dus geregeerd werden door de Waalse minderheid. Naarmate de jaren vorderden, bleven de spanningen aanhouden. De verhoudingen veranderden door de toenemende democratisering in België. Echter, beide kampen voelden zich nog steeds benadeeld, zodoende bleef de sfeer gespannen.

¹¹ M. van Haegendoren, *De Vlaamse Beweging nu en morgen*, 13-23.

¹² Ibidem, 28-29.

Na de Tweede Wereldoorlog stegen de spanningen opnieuw. Tijdens een congres van rattachisten in 1945, Franssprekende Belgen die streven naar onafhankelijkheid of aansluiting bij Frankrijk, werd door bijna de helft van de aanwezigen gesteld dat Wallonië zich zou moeten aansluiten bij Frankrijk. Over de stemming werd het volgende gezegd: 'De waarheid is dat bij geheime stemming 486 op de 1048 congresleden zich hebben uitgesproken voor de aanhechting bij Frankrijk, doch de leiders waren verschrikt wegens den weerklink die deze stemming zou hebben binnen en buiten onze grenzen.'¹³ Onder flaminganten, aanhangers van het idee dat Vlaanderen op zichzelf moest staan, werd dit ontvangen als verraad en ook onder een deel van de Walen werd dit gezien als een gevaarlijke ontwikkeling.¹⁴ De verhoudingen verstarden en aan zowel Vlaamse als Waalse kant werden onafhankelijke instanties opgericht. Zo werden er in 1950 zowel een economische raad van Wallonië als Vlaanderen opgericht. Dit had als gevolg dat er ook een groeiende afstand kwam op economisch niveau.¹⁵

In België maakten leden van de Vlaamse Beweging zich hard voor meer inspraak in het bestuur, daar deze grotendeels in het Frans verliep. Walen voelden zich in het nauw gedreven en vonden dat sommige Vlamingen overdreven en teveel wilden. Zodoende ontstond aan beide kanten een protestbeweging. De Waalse Beweging was een gevolg van de Vlaamse Beweging. De Vlaamse Beweging wist aan het einde van de negentiende eeuw meer inspraak te verkrijgen, al dan niet ten nadele van de Walen. Als gevolg hiervan ontstond de Waalse Beweging.¹⁶ De bewegingen waren verzamelnamen voor een geheel aan instanties en organisaties die zich inzetten voor meer aandacht voor de eigen taalregio. De beide bewegingen waren actief en probeerden aandacht te verkrijgen voor hun eigen taalregio en de belangen daarvan. De animositeit nam toe na de Tweede Wereldoorlog. De meeste leden en organisaties van de Waalse Beweging hadden zich verzet tegen de Duitse bezetter, terwijl leden en organisaties binnen de Vlaamse Beweging vaker collaboreerden met de nazi's.¹⁷ De anti-Vlaamse sentimenten namen zodoende toe vanuit de Waalse zijde, die Vlamingen dan ook regelmatig uitmaakten voor landverraders. De Tweede Wereldoorlog was echter voornamelijk een belangrijk breekpunt om een hele andere reden. Na de Tweede Wereldoorlog hadden de economische verhoudingen in België zich verschoven, voornamelijk door een sterke industriële infrastructuur in Vlaanderen en de Antwerpse haven. Wallonië was niet langer het economisch zwaartepunt. In deze periode nam de internationale samenwerking toe, met eerst de stichting van de Benelux en later de EGKS. De Benelux was een samenwerking tussen België, Nederland en Luxemburg, opgericht in 1944 met als doel vrij verkeer van goederen en personen door de unie, wat de onderlinge economie bevorderde. De EGKS, de Europese Gemeenschap van Kolen en Staal, had ten doel de productie van kolen staal te reguleren en te controleren, maar de unie zou uiteindelijk uitgroeien de Europese Unie en toenemende samenwerking. Mede ten gevolge van deze ontwikkeling richtte de economie zich in toenemende mate op Nederland.¹⁸ Dit werd door de Waalse beweging negatief ontvangen en zij zagen dit als anti-Waals en anti-Frans. Dit betekende dat de Walen zich benadeeld en gediscrimineerd voelden en hier wilden zij hun onvrede over uiten.¹⁹ Als gevolg hiervan liepen de onderlinge spanningen op en werd de roep voor verandering steeds groter.

¹³ 'Het Waalsche separatisme', *Het Volk* (23 oktober 1945) 1.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ M. van Haegendoren, *De Vlaamse Beweging*, 87.

¹⁶ C. Kesteloot, *Mouvement wallon et identité nationale* (Brussel 1993) 3.

¹⁷ A. Verhulst, 'De katholieke Vlaamse beweging en de collaboratie' in: *BMGN – Low Countries Historical Review* (1991) 241-245, aldaar 242.

¹⁸ Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, *De Belgische Economie in 1947* (Brussel 1948), 118-119.

¹⁹ H. van Velthoven, E. Witte, *Strijden om taal: De Belgische taalkwestie in historisch perspectief* (Kapellen 2010) 164-166.

Kijkend naar de protestbewegingen in België, die zich richtten op het gebied van taal, bestonden deze al geruime tijd voor de jaren zestig. Wel waren de jaren zestig een periode waarin zij zeer actief waren. De Tweede Wereldoorlog had namelijk gezorgd voor een verandering in het economisch zwaartepunt van België, waarbij de Vlamingen meer invloed hadden dan de Waalse bevolking. Dit leidde ertoe dat de economie zich meer op Nederland zou richten, iets dat de Waalse hardliners niet accepteerden. Hierdoor groeide Waals protest en werden ook Waalse instanties opgericht, zoals een eigen economische raad. De Vlamingen hadden weliswaar de overhand, maar zij voelden de dreiging van een groeiende Franse invloed, waarmee de Vlamingen pleitten voor meer beleid gericht tegen deze opkomst en zodoende ook protest leverden. Zij leverden niet alleen protest voor de groeiende dreiging, maar ook omdat sommige Vlamingen de wetten niet sterk genoeg vonden.

1.2 Nieuwe Wetten

De jaren zestig van de twintigste eeuw werden in België gedomineerd door de taalkwestie en de wijze waarop deze werd aangepakt. In maart 1961 trad de regering Lefèvre-Spaak aan en zij stonden vrijwel direct onder druk van verschillende pressiegroepen, waarbij er binnen de Christelijke Volkspartij een Vlaamse tak ontstond die pleitte voor meer Vlaamse accenten in het bestuur, genaamd De Groep van Acht. De Groep van Acht was een groep van acht politici, vier kamerleden en vier senatoren, van de CVP, die zich inzette voor de Vlaamse zaak. Zij waren de spreekbuis van de Vlaamse Beweging in de politiek en beïnvloedden ook de koers van de Christelijke Volkspartij, die zelf in de coalitie zat. De CVP voelde zodoende druk om wat te doen aan de taalkwestie.²⁰

De frictie rondom taal in het bestuur kwam voort uit de onvrede omtrent de Taalwet van 1932. De Taalwet van 1932 hield in dat de taalgrens kon verschuiven op basis van volkstellingen. De volkstellingen moesten verduidelijken of er sprake was van een Franstalige, Duitstalige of Nederlandstalige meerderheid per gemeente. De volkstelling had tot doel om te verduidelijken welke gemeenten welke taal spraken. In 1947 verschoof de grens opnieuw en Vlaanderen verloor wederom gemeenten aan de Franse invloedssfeer. De Vlamingen waren ontevreden en hadden het idee niet beschermd te worden op het gebied van taal en tegen de toenemende verfransing. Vanaf deze periode groeide dan ook de Vlaamse Beweging, die pleitte voor de tweetaligheid van bestuur. Op veel plekken waar sprake was van een Franse meerderheid of officiële aangelegenheden werd Frans de voertaal, zo werd in het leger in het Frans gecommuniceerd. Dit leidde ertoe dat de druk steeds groter werd om een definitieve taalgrens vast te stellen.²¹

De bedoeling was om in 1960 weer een volkstelling uit te voeren, maar ruim 500 Vlaamse gemeenten hadden besloten niet deel te nemen aan de volkstelling. Zodoende groeide de noodzaak om definitief iets te doen aan het taalprobleem. In combinatie met twee protestmarsen in oktober 1961 en oktober 1962 werd duidelijk dat er voor eens en voor altijd duidelijkheid moest komen.²² In 1961 werden er drie wetsvoorstellen gedaan om de taalkwestie op te lossen, het eerste voorstel richtte zich op de taalgrens, het tweede voorstel op de voertaal in bestuurszaken en het derde voorstel richtte zich op de taal van het onderwijs. In de voorstellen werd vastgesteld dat de volkstelling van 1947 leidend was. De verhoudingen die hieruit bleken moesten de scheiding duiden en aan de hand hiervan zouden de wetten moeten

²⁰ J. Clement, *Taalkvrijheid, bestuurstaal en minderheidsrechten: Het Belgisch model* (Antwerpen 2003), 485-486.

²¹ E. Witte, H. van Velthoven, *Strijden om taal*, 141-144.

²² Ibidem, 150-151.

gelden. De taalgrenswet van november 1962 moest een einde brengen aan de onduidelijke verhoudingen tussen de taalregio's van België, door definitief vast te stellen waar de grens moest liggen. Dit ging niet zonder moeilijkheden en de grens was niet geheel gelijk aan de volkstelling van 1947. Enkele gemeenten werden nog overgeheveld naar een andere regio en op 8 november 1962 werd de wet goedgekeurd.²³ De wet werd ingevoerd en op 1 september 1963 trad deze in werking, vanaf dat moment was België definitief opgedeeld in twee vastgestelde taalregio's.

Toen de regio's werden vastgesteld ontstonden er nieuwe vragen omtrent de voertaal in het bestuur. Deze waren nog niet officieel gemaakt en werden in juli 1963 in stemming gebracht. De wet hield in dat België in vier taalgebieden werd verdeeld. Er kwam een Nederlandstalig, Franstalig en Duitstalig gebied en voor Brussel gold een uitzondering. Brussel en enkele omliggende steden en dorpen werden gerekend als één taalregio, Brussel-Hoofdstad. In het oorspronkelijke voorstel werden zes randgemeenten toegevoegd aan deze taalregio, dit betrof Vlaamse gemeenten met een grote Franstalige minderheid.²⁴

Het voorstel van de randgemeenten werd met enig scepsis ontvangen in het Vlaamse kamp en specifiek bij de Christelijke Volkspartij, waar alle Vlaamse parlementariërs besloten niet langer deel te nemen aan de besprekingen hierover.²⁵ Zij stelden dat dit niet voldeed aan de eisen die zij stelden aan de tweedeling en eentaligheid in de regio. De parlementariër Van Cauwelaert stelde het volgende: 'Wat ons verontrust in de faciliteiten is dat zij als het ware een voorbeeld en een aanloop zijn van een soort verfransende verovering waarbij tenslotte de Vlaamse bewoners van die gemeenten vreemdelingen zouden worden in hun eigen gemeenten.'²⁶ De angst dat de regio's alsnog in de Franstalige invloedssfeer zouden vallen was levend, met name onder de aanhangers van de Vlaamse Beweging. De angst was niet ongegrond, omdat enkele Waalse politici stelden dat eentaligheid te bereiken was in deze regio's. Ze stelden dat er tal van voorbeelden zouden zijn waarin Vlaamse gezinnen zich zouden aanpassen aan de Franse taal.²⁷ De afwezigheid van de Vlaamse parlementariërs leidde ook tot spanningen in het kabinet, dat uiteindelijk resulteerde in het aanbieden van het ontslag van het kabinet door Eerste Minister Lefèvre op 2 juli 1963. Echter, dit voorstel werd afgewezen door de koning en het kabinet moest weer met elkaar om tafel om tot een compromis te komen.²⁸ Dit compromis werd gevonden door de gemeenten een speciale status te geven en niet bij Brussel-Hoofdstad te voegen.²⁹ Hoewel er moeilijkheden bestonden omtrent de wet, werd de wet met een ruime meerderheid aangenomen op 2 augustus 1963.³⁰ De taalgebieden werden nog duidelijker ingekaderd en er werd ook bepaald welke taal in deze gebieden gesproken werd. Hierbij gold een uitzonderingspositie voor Brussel-Hoofdstad en de randgemeenten, waar Frans en Nederlands allebei als officiële taal zouden fungeren.

In het kader van de eerder benoemde bestuurstaalwet van 1963 werd tevens besloten dat het onderwijs duidelijke regels omtrent taal nodig had. Zodoende werd een wetsvoorstel gedaan die zich richtte op de onderwijstaal en hoe deze toegepast diende te worden per regio. De belangrijkste bepaling was artikel 4 die het volgende stelde:

²³ J. Clement, *Taalvrijheid*, 488-495.

²⁴ Ibidem, 620-621.

²⁵ Ibidem, 589.

²⁶ Belgisch Senaat, *Senaat – Parlementaire Handelingen: Vergaderingen van donderdag 25 juli*, 1534.

²⁷ J. Clement, *Taalvrijheid*, 611-612

²⁸ 'Koning weigert ontslag van regering', *De Standaard* (4 juli 1963) 1.

²⁹ 'Konklaaf: naar akkoord over randgemeenten', *De Standaard* (6 juli 1963) 1.

³⁰ J. Clement, *Taalvrijheid*, 619.

‘De onderwijstaal is het Nederlands in het Nederlandse taalgebied, het Frans in het Franse taalgebied en het Duits in het Duitse taalgebied [...]’.³¹

Het aanleren van een verplichte tweede taal werd ook onderdeel van het onderwijscurriculum, hierbij zou gelden dat de Nederlandstalige regio de Franse taal moest onderwijzen en andersom.³² Hoewel de tweede taal wel werd aangeleerd, mocht er geen onderwijs in die taal gegeven worden.

Deze bepaling gold echter niet voor de Universiteit van Leuven, die een uitzonderingspositie had verkregen. Net zoals de Franstalige middelbare school die gekoppeld was aan de Katholieke Universiteit Leuven. De uiteindelijke uitzonderingspositie werd niet vastgesteld in de Onderwijstaalwet van 30 juli 1963, maar in de eerder benoemde Bestuurstaalwet van 2 augustus 1963. Hierin werd gesteld dat Franstalige werknemers, professoren en leerlingen hun administratieve verrichtingen in het Frans mochten ondernemen.³³

De publieke opinie was omtrent deze bepaling flink verdeeld, zeker onder de Franstalige minderheden in Vlaamse steden. Deze hadden een rechtszaak aangespannen tegen de Belgische overheid bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Hoewel de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens dit als discriminerend beschouwde, deed het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dit niet. Hoewel de zaken in 1964 al waren voorgedragen, deed het hof pas op 23 juli 1968 uitspraak dat het niet in conflict was met het territorialiteitsbeginsel van België.³⁴ De streken waren objectief vastgesteld en de verdeling in twee afzonderlijke taalgebieden was niet discriminerend volgens het Hof: ‘Eenparig oordelen zij dat de taalwetten volkomen in orde zijn met de konventie van de rechten van de mens.’³⁵

Hoewel de taalwetten van de jaren zestig bedoeld waren als een manier om het taalconflict te beëindigen, was het in de werkelijkheid ook een aanwakking van het conflict. Veel Vlamingen waren ontevreden over de oplossing rond Brussel, wat in hun ogen had geleid tot gebiedsverlies. De Franstalige Belgen zagen het echter als een groter verlies, Brussel was grotendeels Franstalig en de Franstaligen hadden het verlies van Brussel opgevat als het begin van de minorisering. De Walen hadden een minderheid in het parlement en onder bevolking werden de taalwetten gezien als een strijd die zij nooit hadden kunnen winnen. Een strijd tussen links en rechts was veranderlijk, omdat deze zetels konden verschuiven, maar het aandeel Vlamingen en Walen was altijd gelijk. De Walen stelden hierom dat de verhouding scheef was op het moment dat de Vlamingen en de Walen tegenover elkaar zouden komen te staan, zoals bij deze wetten. De grote onvrede die bestond op het gebied van taal vertaalde zich naar grote druk vanuit de bevolking en uiteindelijk ook Waalse politici om de verhoudingen in het parlement te wijzigen. Het zou de bedoeling zijn om de verhoudingen tussen Vlamingen en Walen gelijk te trekken, de Vlamingen zouden een deel van hun zetels moeten inleveren om de Walen en Brusselaars meer zetels te geven en zodoende slechts een kleine minderheidspositie te geven. In dit geval zou een grondwetswijziging doorgevoerd moeten worden, waardoor er een andere regering nog eens naar zou moeten kijken. De wet werd niet aangenomen in 1963 en het had meer tijd nodig om de wet te implementeren.³⁶

³¹ Vlaamse Overheid, *Wet houdende taalregeling in het onderwijs* <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1012466¶m=inhoud> (geraadpleegd op 27 maart 2025).

³² Ibidem.

³³ J. Clement, *Taalvrijheid*, 637-638.

³⁴ Ibidem, 638-640

³⁵ ‘Hof ziet geen reden om taalwet in haar geheel te veroordelen’, *De Standaard* (24 juli 1968) 1.

³⁶ B. Raskin, *De Taalgrens: Of wat de Belgen zowel verbindt als verdeelt* (Leuven 2012), 258-260.

1.3 Conclusie

De jaren zestig waren een zeer belangrijke periode voor de taaltegenstelling in België, waar drie belangrijke taalwetten werden ingevoerd. De Taalgrenswet bepaalde hoe België verdeeld zou worden en welke gebieden welke taal zouden spreken en in welke invloedssfeer zouden vallen. Dit om voorgoed vast te stellen waar de grens lag, gezien het feit dat het lastig was om sommige gemeentes in te delen omdat er geen ruime meerderheid was. Zodoende bleef de frictie in België. Middels de Bestuursstaalwet werd verduidelijkt in welke taal gemeenten dienden te handelen, specifiek in de externe communicatie. Nu had België geen duidelijke demarcatie, waarmee de grens een lastige kwestie vormde. Dit leidde wederom tot weerstand, omdat sommige gemeentes te maken hadden met een grote minderheid van sprekers van de andere taal. Hoewel er een oplossing werd gevonden voor Brussel, bleven de andere gemeenten binnen de vastgestelde taalregio's vallen. Ook het onderwijs onderging een verandering, waarbij de onderwijstaal van een regio bepaald werd op basis van de, bij de Taalgrenswet vastgestelde, taalgrenzen. Dit leidde ertoe dat er onvrede ontstond onder ouders die hun kinderen in hun eigen taal wilden onderwijzen, maar dit niet langer konden. De taalwetten waren bedoeld om juist te zorgen dat België niet verder verdeeld raakte, maar leverden juist veel protest op onder de bevolking. Vlamingen, die ogenschijnlijk geprofiteerd hadden, vonden dat er te weinig was gedaan en de Walen waren juist van mening dat zij gediscrimineerd werden.

De wetten waren niet het enige wat in de jaren zestig bijdroeg aan de oplopende spanningen tussen de twee taalgebieden. Protestbewegingen, die zich inzetten voor de taal, bestonden al langere tijd en waren groeiende in de aanloop naar de jaren zestig. De spanningen waren toegenomen na de Tweede Wereldoorlog, toen een groep rattachisten zich hard maakte voor aansluiting bij Frankrijk. De Vlamingen probeerden hun invloed op België en hadden het voordeel dat Vlaanderen een economisch sterkere positie genoot. Vlaanderen bepaalde de economische koers en die richtte zich voornamelijk op Nederland, waarmee het protest vanuit Wallonië groeide.

De jaren zestig waren een belangrijk periode voor de Belgische taalkwestie en vormde ook een omslagpunt. Er werden wetten ingevoerd die de Taalkwestie zouden moeten oplossen, maar die bleken onvoldoende in staat dit te bewerkstelligen. De onvrede leek door de wetten juist te groeien en de spanning werd dus groter. De spanningen omtrent de status van taal bestonden al geruime tijd, daar de Vlaamse en Waalse protestbewegingen al in de negentiende eeuw opkwamen. Zodoende is België gedurende haar gehele bestaan al een kookpot geweest van onvrede, waarbij taal een belangrijk punt was. De jaren zestig waren echter een periode waarin de onvrede groeide, terwijl juist gepoogd werd de onvrede te verminderen.

2. Groeiende spanningen te Leuven

De jaren zestig waren roerig in België. De taaltegenstelling leek groter dan voorheen en Leuven nam een centrale plaats in in de spanningen van deze periode. De onderwijstaalwet van 1963 had ervoor gezorgd dat het onderwijs in de taal gegeven diende te worden van de taalregio. Hoewel dit voor vrijwel alle plekken in België zou gaan gelden, had de Katholieke Universiteit van Leuven een uitzonderingspositie verkregen. De Katholieke Universiteit werd bij de Bestuurstaalwet vrijgesteld, wat betekende dat er nog steeds een grote groep Franstalige studenten in het Nederlandstalige gebied te vinden was. Veel Nederlandstalige studenten waren hier niet over te spreken en de universiteit zou een kookpot worden van de taaltegenstelling.

Dit hoofdstuk zal zich richten op de spanningen die speelden aan de Katholieke Universiteit van Leuven. Hierbij zal ook gekeken worden hoe dit mogelijkwerijs invloed heeft gehad op de protesten van 1966 en 1968.

2.1 Bisschoppelijk bestuur

De Katholieke Universiteit Leuven werd opgericht in 1425 om wetenschap te verrichten voor Kerk en Vaderland. Dit betekende dat vanuit de katholieke traditie wetenschap bedreven werd en dat deze overtuiging ook de verhoudingen binnen de universiteit zouden bepalen.³⁷ De universiteit zou als product van de kerk zijn activiteiten binnen het katholicisme uitvoeren. Echter, de universiteit moest sluiten in 1797 op last van de Franse autoriteit, die op dat moment over Leuven heerste. Het zou tot de aanstelling van koning Willem I duren voordat Leuven weer een universiteit zou krijgen. Op 25 september 1815 werd besloten dat in Leuven een Rijksuniversiteit opgericht moest worden.³⁸ Deze Rijksuniversiteit had geen katholiek karakter en de Leuvense universiteit was er een net als iedere andere Rijksuniversiteit. Echter, de onafhankelijkheid van België in 1830 veranderde de zaak. In 1834 was in Mechelen de Katholieke Universiteit van België opgericht en deze werd in 1835 verplaatst naar Leuven.³⁹ Het beheer kwam in eerste instantie in handen van een secretaris van het aartsbisdom Mechelen, die enkel verantwoording aflegde aan de bisschoppen. Dit betekende in eerste instantie een autoritaire verhouding binnen de universiteit. Het aartsbisdom Mechelen zou een belangrijke rol blijven vertolken in het universiteitsbestuur, met specifiek een rol in het bestuur voor de aartsbisschop.⁴⁰

De meest invloedrijke posities werden vergeven aan geestelijken, waardoor de kerk een flinke vinger in de pap had. Hierdoor ging de Katholieke Universiteit Leuven een koers die in lijn lag met wat de geestelijkheid in België wilde. Dit hield lange tijd aan en pas met de aanstelling van prorector Pieter de Somer veranderde dit.⁴¹ De Somer was de eerste niet-geestelijke bestuurder aan de Katholieke Universiteit Leuven, waarmee de geschiedenis van klerikale bestuurders van de universiteit veranderde. Dit betekende echter niet dat zij uit het bestuur verdwenen.⁴²

³⁷ J. Tollebeek, L. Nys, *De Stad op de berg: Een geschiedenis van de Leuvense universiteit 1968-2005* (Leuven 2008) 21.

³⁸ G. Vanpaemel, *Wetenschap als roeping: Een geschiedenis van de Leuvense faculteit voor wetenschappen* (Leuven 2017) 14-15.

³⁹ Ibidem, 37-38.

⁴⁰ Ibidem, 40.

⁴¹ J. Tollebeek, L. Nys, *De Stad op de berg*, 31.

⁴² G. Vanpaemel, *Wetenschap als roeping*, 183.

2.2 Veranderende verhoudingen

De Katholieke Universiteit van Leuven was sinds haar oprichting gedomineerd door Franstalige studenten, waardoor Frans de dominante taal was aan de universiteit. Vermoedelijk kwam dit omdat de rijkere burgers in België overwegend Franstalig waren, waardoor zij beschikten over de financiële middelen om te studeren aan universiteiten.⁴³ Het belangrijkste omslagpunt was de Tweede Wereldoorlog, waarna de welvaart in België toenam en voornamelijk Vlamingen hier de vruchten van plukten. De Vlamingen werden overwegend rijker en economisch genoten zij een sterkere positie dan de Walen. De toenemende welvaart, in combinatie met enkele wetswijzigingen, zouden een toestroom van Vlaamse studenten bevorderen.

In 1954 veranderde het Belgische studiebeurzensysteem, het Nationale Studiefonds werd opgericht, waarmee studenten van minder rijke afkomst de mogelijkheid kregen te studeren.⁴⁴ Voor de Universiteit Leuven betekende dit dat het aantal Vlaamse studenten verdubbelde van 7.173 naar 14.175 in de periode van 1950 tot en met 1960. Hiermee groeide ook het geluid van studenten dat zich afzette tegen de Franstalige studenten, omdat het aantal toenam.⁴⁵ De angst aan Franstalige zijde groeide, al lag dit niet alleen aan de groei van Nederlandstalige studenten. In 1932 waren al taalwetten aangenomen die de taal in het onderwijs reguleerden, waarmee Franstalige professoren zich destijds al onder druk gezet voelden.⁴⁶

In het begin van de jaren vijftig liepen de spanningen op, in 1953 kwam het geluid op om de Universiteit te splitsen in een Nederlandstalige en Franstalige tak.⁴⁷ Dit geluid werd steeds heviger binnen de Katholieke Universiteit te Leuven. De angst was dat een Franstalige enclave zou ontstaan op Nederlandstalig grondgebied, door de grote aanwezigheid van Franstalige studenten te Leuven.⁴⁸ Het verzet groeide en interne spanningen liepen op, zodoende kwam het dat een aantal studenten in protest kwam. In de jaren vijftig voornamelijk door groeiende steun voor het idee van een Franstalige universiteit in Wallonië, waarbij de druk opliep. In de jaren zestig zou de confrontatie ook zichtbaarder worden buiten dit idee, communiqués waarin met name de Franstalige studenten zwart werden gemaakt. Deze communiqués werden verspreid door studenten, die ontevreden waren over de situatie aan de universiteit.⁴⁹

De Franstalige professoren en studenten voelden zich niet alleen in het nauw gedreven door de veranderingen in de Universiteit, maar ook door de politieke visie op Leuven. In het regeerakkoord werd vastgesteld dat er een onderwijstaal moest gaan gelden per taalregio, wat betekende dat Leuven niet langer een Franse onderwijsinstelling zou mogen hebben.⁵⁰ Om hun belangen te verdedigen richtten de Franstalige professoren en studenten enkele organisaties op, om hun belangen te verdedigen. Een van deze organisaties was de Acapsul (Association du corps académique et du personnel scientifique de l'Université de Louvain), een organisatie die zich inzette voor de belangen van alle Franstaligen aan de Katholieke Universiteit te Leuven, maar specifiek de professoren.⁵¹ Daarnaast kwamen de Franstalige studenten in 1962 in staking, om zodoende hun onvrede te uiten jegens de aanstaande hervormingen. De

⁴³ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams: Splitsingsgeschiedenis van de Katholieke Universiteit Leuven* (Leuven 1979) 21.

⁴⁴ Het Wekelijks Nieuws, 'Bond der Kroostrijke Gezinnen: Studiefonds' (12 juni 1954).

⁴⁵ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 21.

⁴⁶ Ibidem, 23.

⁴⁷ Ibidem, 21.

⁴⁸ R. Derine, *Strijd om Leuven: Feiten en Eisen* (Utrecht 1967) 13.

⁴⁹ P. Goossens, *Leuven '68 of het geloof in de hemel* (Zellik 1993) 15.

⁵⁰ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 25-31.

⁵¹ L. Ureel, 'Leuven: Crisis' in *Neerlandia* 70:6 (1966) 92-96, aldaar 92.

Franstaligen deden verscheidene pogingen om de Franstalige tak te behouden, hierbij meer dan alleen de universitaire tak binnen de universiteit, maar ook lagere en middelbare scholen die verbonden waren met de universiteit.⁵² Iets dat echter niet volledig geboden kon worden, er zou, zoals eerder benoemd, bij de Bestuursaalwet van 1963 besproken. De universiteit en de daaraan gekoppelde middelbare school kregen een uitzonderingspositie, waarbij onderwijs in het Frans wel werd toegestaan.

2.3 Nieuw bestuur

Gedurende de jaren zestig werd een nieuw bestuur aangesteld aan de Katholieke Universiteit te Leuven. Dit bestuur kwam vanaf 1962 onder leiding van Albert Descamps te staan, die Honoré van Waeyenbergh opvolgde. Van Waeyenbergh was al ruim twintig jaar rector magnificus en had de ontwikkelingen gedurende en na de Tweede Wereldoorlog vormgegeven. Descamps was een Waal, die perfect tweetalig was. Vermoedelijk werd hij aangesteld om het Franstalige personeel en de Franstalige studenten voor te bereiden op de komende hervormingen.⁵³

Bij de bisschoppelijke verklaring van 10 augustus 1962 werd besloten dat decentralisatie van de universiteit in twee talen bestudeerd moest worden. Hiervoor werd per taalstelsel een werkgroep opgericht die zou verkennen of er een mogelijkheid was om de universiteit te splitsen.⁵⁴ Aanvankelijk vond zowel het Nederlandstalige en Franstalige kamp dit een interessant idee. Eind 1962 presenteerde de Vlaamse professor J. Vandenbroucke een voorstel aan de faculteit Geneeskunde.⁵⁵ Vandenbroucke presenteerde zijn idee van een volledige splitsing van de faculteit Geneeskunde, al werd dit in het Vlaamse kamp aanvankelijk ook twijfelachtig ontvangen. De meerderheid stond echter achter dit plan en de Nederlandstalige tak leek wilde zich onttrekken aan de Franstalige invloedssfeer. Dit gold voornamelijk voor de faculteit Geneeskunde, waar de Franstalige werkgroep eveneens achter het idee van een splitsing stond. Verder wilde de Franstalige kant geen splitsing van de universiteit en hooguit een soort mededecaan, daar waar de Nederlandstalige kant voornamelijk voor was.⁵⁶

Descamps steunde de Vlaamse voorstellen, waarbij de faculteiten opgesplitst zouden worden, tot onvrede van het Franstalige kamp. Dit werd bekend aan het einde van januari 1963 en de Acapsul zou zijn uiterste best doen de bisschoppen op andere ideeën te brengen, voorafgaand de bisschoppelijke vergadering van 11 februari.⁵⁷ Op 13 februari werd uiteindelijk gecommuniceerd dat vier faculteiten volledig gesplitst zouden worden en twee andere faculteiten gedeeltelijk.⁵⁸ Dit werd in het Nederlandstalige kamp negatief ontvangen en zij stuurden aan op een volledige scheiding van alle faculteiten. Uiteindelijk zou op 18 februari de Vlaamse prorector De Raeymaker een interview geven. Daar gaf hij het volgende aan: 'De raad van beheer heeft daaruit konklusies getrokken en aldus organiseren wij thans een universiteit met universitair regime als universiteit die tweeledig is van onder tot boven, tot aan de prorektor.'⁵⁹ Dit zou ten gevolge hebben dat Franstalige studenten in protest zouden komen op 28 februari 1963, omdat zij deze bepaling als een verlies beschouwden. In dezelfde periode waren de Bestuursaalwet en

⁵² H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 27-31.

⁵³ Ibidem, 37-38.

⁵⁴ Lode Ureel, 'Leuven: Crisis', 92.

⁵⁵ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 40.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Ibidem, 40-41.

⁵⁸ Ureel, 'Leuven: Crisis', 92.

⁵⁹ 'Leuven Tweeledige Universiteit', *De Standaard* (18 februari 1963) 1.

de Onderwijstaalwet in de maak, iets wat met name de Acapsul zoveel mogelijk probeerde te beïnvloeden.⁶⁰

De Bestuurstaalwet had bepaald dat de Katholieke Universiteit van Leuven een uitzondering op de regel was. Dit betekende dat de Katholieke Universiteit van Leuven en de daaraan gekoppelde middelbare school les mochten blijven geven in het Frans. Hoewel dit werd vastgesteld, zou de splitsing van de faculteiten voortgezet worden. Echter, de faculteit Geneeskunde vormde een heikel punt. Het ziekenhuis kende voornamelijk personeel en studenten die Franstalig waren, wat leidde tot moeilijkheden. Zodoende had de universiteit een stuk grond in Sint-Lambrechts-Woluwe aangekocht in 1963, maar kon dit niet in gebruik nemen. De Belgische wetgeving stond niet toe dat een universiteit zich zou uitbreiden naar plaatsen buiten de eigen gemeente.⁶¹

Per 9 april 1965 zou dit veranderen en kregen universiteiten de mogelijkheid om uit te breiden buiten de gemeentegrenzen. Dit hield in dat de faculteit Geneeskunde kon verhuizen naar Sint-Lambrechts-Woluwe, waarmee de scheiding van de faculteit Geneeskunde definitief werd. De zogeheten Expansiewet vormde dus het begin van de scheiding van de Katholieke Universiteit te Leuven.⁶² Dit leek aanvankelijk ook het plan, al zou er weerstand blijven bestaan onder de Franstalige professoren en studenten.

2.4 Onzekerheid over scheiding

De Expansiewet van 9 april 1965 leek te impliceren dat de universiteit zich langzaamaan zou uitbreiden en daarmee zou de scheiding tot stand kunnen komen. Echter, de algemeen beheerder Woitrin plaatste op 20 oktober 1965 een opmerking die in het verkeerde keelgat schoot aan de Nederlandstalige zijde. Hij stelde dat Leuven onderdeel moest worden van Groot-Brussel, wat betekende dat hier zowel Frans als Nederlands gebruikt zou worden. Dit was in combinatie met een opmerking over de Expansiewet een opmerking die slecht vielen. Op 2 oktober 1965 had Woitrin verklaard: 'Alles bijeen is de driehoek Leuven-Woluwe-Wavre slechts een verruiming van Leuven: onze hoofdinstallaties blijven aldus centraal gelegen'. Dit betekende dat de Katholieke Universiteit te Leuven één centraal orgaan moest blijven, wat inging tegen eerdere signalen.⁶³

Onder voorstanders van een volledig Nederlandstalige universiteit groeide de weerstand tegen een tweetalige universiteit en aanhangers van dit idee. De reacties op de uitspraken van Woitrin waren vurig en richtten zich persoonlijk op de Franstaligen aan de universiteit. Professor Zeger van Hee had kort daarna gereageerd met de opmerking: 'Voor een contact met de Franse cultuur hebben wij de Brusselaars en Walen niet nodig; zij zijn geen tussenpersonen, integendeel, dikwijls een blok aan ons been voor meer openheid op de wereld.'⁶⁴ Gedurende de geschiedenis van de Katholieke Universiteit van Leuven waren de Vlamingen een ruime minderheid geweest, iets dat ook te merken was aan de interne verhoudingen. De Nederlandstalige takken van veel studies hadden aanzienlijk minder ruimte en geld, wat aan de basis lag van oplopende spanningen toen het aantal Nederlandstalige studenten drastisch toenam. Historisch gezien was er een overmacht geweest aan Franstalige professoren, die, in de ogen van Nederlandstalige medewerkers, Nederlandstaligen met dedain benaderden.⁶⁵

⁶⁰ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 42-43.

⁶¹ Ibidem, 92.

⁶² Ibidem, 101.

⁶³ Ibidem, 102.

⁶⁴ 'Splitsing te Leuven is voltooiing waard', *De Standaard* (10 december 1965) 2.

⁶⁵ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 107.

Hoewel de spanningen groeiden, bevestigden de bisschoppen in het bestuur dat zij streefden naar een unitaire universiteit. Dit zou betekenen dat de universiteit wel opgedeeld zouden worden, maar dat de Franstalige tak in Leuven zou blijven zitten.⁶⁶ Tijdens de kerstreceptie op 24 december 1965 gaf rector Descamps een ander signaal, hier werd volgens *de Standaard* het volgende vastgesteld: 'Als bewijs van goede wil zal men reeds van het dienstjaar 1966 af de gewone begroting te splitsen. Bovendien is een principiële beslissing gevallen voor de overheveling van een belangrijk stuk van de Franstalige afdeling naar het kanton Waver.'⁶⁷ Dit leidde ertoe dat de Franstaligen zich gehoord voelden, omdat er niet direct werd aangestuurd op een volledige splitsing, al bleef het Nederlandstalige kamp sceptisch en bleef aansturen op een volledige splitsing. In dat kader werd de uitspraak van Zeger van Hee in januari 1966, waarbij hij stelde dat vanaf het volgende studiejaar de splitsing in gang gezet zou worden, met groot gejuich ontvangen. Deze uitspraak bleek echter voorbarig, op 25 januari 1965 zou het aartsbisdom Brugge meedelen dat dit niet per definitie het geval was, maar dat het slechts onderzocht werd.⁶⁸

De Franstaligen voelden het steeds heter worden en de roep om de Franstaligen te laten verdwijnen uit de universiteit groeide. In deze periode groeiden dan ook de steun en de uitingen omtrent het motto 'Walen buiten'. Dit idee klonk niet enkel in universitaire kringen, maar ook in de politiek werd het standpunt langzamerhand overgenomen. Dit betekende dat er ook op politiek niveau gekeken werd of het mogelijk was de splitsing tot stand te laten komen.⁶⁹

De commissie Leemans-Aubert, die was aangesteld op 8 januari 1966, had gepoogd te verkennen wat er mogelijk was omtrent de overheveling van een Frans instituut naar Waals-Brabant. Echter, de commissie was tot een impasse gekomen en zodoende was er geen eenduidig besluit. De Franstalige leden van de commissie waren van mening dat dit niet nodig was, terwijl de Nederlandstalige leden van de commissie van mening waren dat het de beste optie was om de Franstalige tak te verhuizen.⁷⁰ Dit besluit, dat op 8 april publiek werd gemaakt, had als gevolg dat de weerstand van de Vlaamse studenten jegens de universiteit en de Franstaligen groeide. Er werd geen duidelijkheid geboden en het leek er sterk op dat de Franstalige tak in Leuven bleef, tot onvrede van de Nederlandstalige zijde. Dit had als gevolg dat er op 3 en 4 mei van 1965 een eerste Vlaamse studentenstaking zou plaatsvinden.⁷¹

De impasse van de commissie Leemans-Aubert leidde tot moeilijkheden voor het bestuur van de universiteit. De bisschoppen moesten besluiten nemen, die nagenoeg onmogelijk leken, omdat de beide partijen verder uit elkaar leken te staan dan dat zij voorheen deden. In combinatie met de studentenstaking van 3 en 4 mei was duidelijk geworden dat de bisschoppen voor de schier onmogelijke taak een besluit te nemen. Op 13 mei zouden zij toch een poging wagen en publiceerden een mandement, waarin zij de toekomst van de Katholieke Universiteit te Leuven beschreven.⁷²

2.5 Eerste escalatie

Het bisschoppelijk mandement van 13 mei 1966 vormde een belangrijk punt in de crisis te Leuven. Het mandement, opgesteld door de bisschoppen uit het bestuur, had ten doel de

⁶⁶ R. Derine, *Strijd om Leuven*, 78-79.

⁶⁷ 'Begroting Leuven wordt reeds in 1966 gesplitst', *De Standaard* (27 december 1965) 1.

⁶⁸ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 116.

⁶⁹ Ibidem, 116-117.

⁷⁰ L. Ureel, 'Leuven: Crisis', 93.

⁷¹ Ibidem.

⁷² H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 151.

toekomst te beschrijven. Hierbij werd richting gegeven aan de structuur, de geografische positie van de universiteit en wat er verwacht werd van iedereen aan de universiteit. De bepalingen richtten zich voornamelijk op een eventuele verhuizing van de Franse tak, waar de eerste bepaling gelijk stelde dat dit niet zou gebeuren. De bepaling luidde als volgt:

‘Wij willen het behoud van de institutionele en functionele eenheid van de Alma Mater, alsmede haar fundamentele geografische eenheid, dit is haar eenheid te Leuven zelf, en wij aanvaarden niet dat deze eenheid door al wie tot de Universiteit behoort, publiek in het gedrang wordt gebracht.’⁷³

De bisschoppen stelden niet alleen dat de eenheid bewaard moest worden, maar ook dat er geenszins op een scheiding aangestuurd werd, indien dit financieel en politiek te realiseren was, zou dit afgewezen worden. Twee katholieke universiteiten in België kon geenszins plaatsvinden in hun ogen. Uitbreiding van de universiteit was louter gericht op het ontlasten van de gemeente Leuven, specifiek over overbevolking. Uitbreiding moest in beide taalgebieden mogelijk zijn, maar moest er niet toe leiden dat de universiteit zou splitsen. Ter ondersteuning van hun boodschap stelden de bisschoppen dat zij de enige zijn die gaan over besluitvoering. Tegenover het personeel stelden zij het volgende hierover: ‘Niemand is verplicht zich voor een ambt aan de universiteit kandidaat te stellen. Wie echter ten welken titel ook, tot de universiteit toetreedt, onderwerpt zich vrijwillig aan hen die het gezag uitvoeren.’⁷⁴ Dit hield dus in dat het personeel zich diende te onderwerpen aan het bestuur en de door hun gemaakte besluiten, waarmee zij, in de ogen van de bisschoppen, hun trouw aan de universiteit betuigden. Tegen studenten, die het niet eens waren met het besluit, werd gezegd: ‘zij moeten zelf de gevolgen trekken uit de door hen gedane keuze’.⁷⁵

Vlaamse studenten en medewerkers van de universiteit waren niet bereid dit besluit ter harte te nemen en keerden zich tegen het universiteitsbestuur. In het Franstalige kamp werd deze bepaling als zeer positief beschouwd, gezien het feit dat zij dit niet langer voor mogelijk had gehouden. In het Nederlandstalige kamp werd het mandement zwaar opgevat en de KVHV, de voornaamste studentenvereniging van Leuven, noemde het besluit een van de grootste miskenningen van de Vlaamse belangen. De LSK, een overkoepelende organisatie voor Leuvense studenten, erkende de verklaring niet en noemde het niet bestaand. Als gevolg hiervan ving een protest aan.⁷⁶ Vlaamse studenten kwamen in mei 1966 in opstand tegen het besluit en een breed gedragen protest kwam tot stand. Aan Vlaamse studentenhuizen werden zwarte vlaggen gehangen en op straat klonken protestliederen.⁷⁷ Dit was echter slechts het begin van een protest dat zich zichtbaarder zou manifesteren, betekenend dat het conflict verder zou oplaaien. De voornaamste punten waren dat de Walen moesten verdwijnen, maar ook dat er geen bisschoppen meer mochten zetelen in het bestuur van de Universiteit.⁷⁸ De bisschoppen hadden namelijk ervoor gezorgd dat de splitsing niet gerealiseerd kon worden en studenten hadden dit opgevat als ijdelheid van het bestuur.

De publicatie van het besluit zou op 16 mei grootschalig in verschillende kranten komen, waardoor studenten begonnen na te denken over een eventuele staking. Op 16 mei waren studenten bijeengekomen voor protestmars in de avond. De sfeer was zo gespannen, en stond op het punt om te secaleren, dat de gendarmerie uit Etterbeek werd gevraagd om bij te

⁷³ KADOC, archief D. de Swaef, BE/92855/215/237, Verklaring van de Belgische Bisschoppen in verband met de Katholieke Universiteit te Leuven mei 1966, 1.

⁷⁴ Ibidem, 5.

⁷⁵ Ibidem.

⁷⁶ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 155-156.

⁷⁷ R. Derine, *Strijd om Leuven*, 102.

⁷⁸ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 160.

springen: 'Te Leuven werd gisteren de toestand in alle geval gespannen genoeg geacht om uit Etterbeek 120 gendarmes en 4 waterkanonnen op de kommanderen.'⁷⁹

Volgens hetzelfde artikel overwogen grote groepen studenten om te stoppen met het collegejaar, om de druk op te voeren om de universiteit te splitsen. De studenten voelden zich niet gehoord en hadden het idee dat hun mond op autoritaire wijze gesnoerd werd. Er leek geen mogelijkheid tot gesprek en tegenstanders van het besluit hadden geen mogelijkheid hun onvrede uit te spreken. De studentenverenigingen lieten hun onvrede horen in *De Standaard* en stelden het volgende:

'Zij protesteren met klem tegen de autokratische geest die in de verklaring tot uiting komt. Zij kunnen niet verantwoordelijk gesteld worden voor het groeiend antiklerikalisme bij de Vlaamse studenten. Zij stellen vast, dat de anti-Vlaamse geest van Mercier meer dan ooit over de kerk in België vaardig is. Dientengevolge veroordelen zij zeer scherp dit asociaal en ondemokratisch optreden en houden zij de verklaring van zondag 15 mei voor niet bestaand.'⁸⁰

Dit statement van de Vlaamse studenten maakte duidelijk dat zij het als uiterst ondemocratisch zagen dat hun mening niet in overweging was genomen. Daarnaast werd de toon waarbij gesteld werd dat zij het besluit te accepteren hadden als autoritair gezien. Een opmerkelijk punt uit dit statement is dat de studenten het probleem buiten de universiteit plaatsten en ook zochten in de kerk.⁸¹

De protesten die op maandagavond 16 mei aanvingen, verliepen in eerste relatief rustig, al werden zes demonstranten gearresteerd.⁸² Dit protest was nog relatief kleinschalig tot wat uiteindelijk volgde. Op 17 mei werd duidelijk dat het niet bij eenmalig protest zou blijven en dat het vermoedelijk niet zou ophouden voor er verandering plaatsvond.⁸³ Op de woensdagavond van 18 mei laaide er weer een protest op, waarbij ruim zeshonderd studenten de straat op gingen om duidelijk te maken dat zij verandering wilden. De avond verliep onrustig en studenten kwamen in een gewelddadige confrontatie met de politie en gendarmerie, die hardhandig poogden het protest neer te slaan. Studenten gebruikten gedurende dit protest termen die de politie als beledigend ervoeren, wat het conflict verder deed escaleren: 'De kreten "gestapo", "nazi" of "bruut" werden beschouwd als beledigingen van de politie van haar functie [...] Het is anderdeels echter ook waar dat de gendarmen en de politie soms zeer hardhandig reageerden daar waar ze systematisch getergd en uitgedaagd werden.'⁸⁴ Als gevolg hiervan werden de demonstranten achtervolgd en groeide de spanningen in de richting van de politie.

Vanaf dezelfde woensdag 18 mei verkreeg het protest steun buiten Leuven. Vlaamse katholieke kranten richtten zich tegen de bisschoppen, waarmee zij de zijde kozen van de demonstrerende studenten. Dit leidde er mede toe dat de Vlaamse bevolking zich achter de studenten schaarde. Hetgeen ook zou leiden tot openlijke kritiek op de bisschoppen uit allerlei kringen, specifiek onder leraren van middelbare scholen, die kritische berichten richting de bisschoppen stuurden.⁸⁵ Zodoende kreeg het protest haar momentum buiten de universitaire en gemeentelijke kringen van Leuven. Vermoedelijk was door deze groeiende steun van het protest de drempel verlaagd voor medewerkers van de universiteit om zich uit te spreken. Op

⁷⁹ 'Studenten beraden zich over staking kolleges', *De Standaard* (17 mei 1966), 1.

⁸⁰ Ibidem.

⁸¹ Ibidem.

⁸² 'Greve Largement Suivie', *Le Soir* (18 mei 1966) 3.

⁸³ L. Ureel, 'Leuven: Crisis', 95.

⁸⁴ 'Studenten vrezen de inminging van vreemde elementen', *De Standaard* (20 mei 1966) 5.

⁸⁵ L. Ureel, 'Leuven: Crisis', 95.

donderdag 19 mei besloten de Vlaamse medewerkers dat het genoeg was geweest en overschreden zij de bepaling van de bisschoppen dat zij niet mochten spreken over dit geschil. Zij stelden: 'Zoals tallozen in Vlaanderen zijn de meeste Vlaamse professoren verbijsterd over de bisschoppelijke verklaring, zowel wat de inhoud als de toon betreft.[...] Bekommerd om de toekomst van de universiteit en bewust van onze verantwoordelijkheid als katholieke Vlaams hoogleraren, betuigen wij de gehechtheid aan de Alma Mater en verklaren ons solidair met de Vlaamse gemeenschap.'⁸⁶ Hoewel de professoren zich uitspraken tegen het bisschoppelijk mandement en zich achter de ideeën van het protest schaarden, bleven zij trouw aan de Katholieke Universiteit Leuven en keurden zij het relschoppen af: 'Wij laken echter alle wanordelijkheden, die zich trouwens tegen de daders en de zaak zelf keren. Wij vragen iedereen met de meeste gedrang van alle baldadigheden af te zien.'⁸⁷

In korte tijd wist de protestbeweging aan steun te winnen en verspreidde het zich buiten de stadsgrenzen. In eerste instantie verspreidde het zich naar de campus te Kortrijk, ook toebehorend aan de Katholieke Universiteit van Leuven, en de Universitaire Faculteit Sint-Ignatius Antwerpen. De Antwerpse studenten hadden zich solidair verklaard aan de Leuvense demonstranten en zouden op 20 mei eveneens in opstand komen.⁸⁸ Ook in het middelbaar onderwijs werd het protest gesteund en op 21 mei liepen 500 jongeren door de straten van Antwerpen te betogen voor het lot van de Leuvense universiteit. Hoewel het protest van 21 mei nog relatief klein, breidde de mate van Antwerpse steun zich uit en op 25 mei liepen volgens Ureel rond de tienduizend middelbare scholieren mee in een protestmars.⁸⁹ De studenten scandeerden de leuzen "Leuven Vlaams" en "franskiljons buiten", om aan te geven dat zij solidair waren met de Leuvense demonstranten. Ten einde van deze demonstratie trokken zij naar de Antwerpse bisschop en deelde mee dat zij een volwaardig Vlaamse universiteit te Leuven wilden: '[...], Wij vragen een volwaardige Vlaamse universiteit te Leuven. De hogere cyclus van het middelbaar onderwijs, afdeling Antwerpen, voelt zich zeer pijnlijk getroffen door het besluit, dat door de Belgische bisschoppen werd genomen in verband met de splitsing van de Leuvense universiteit.'⁹⁰

De protesten werden inmiddels breed gedragen en te Leuven was het nog altijd onrustig, onduidelijk is wanneer deze demonstraties ten einde liepen. Wel was duidelijk dat de Academische Overheid van de universiteit door alle ongeregelde heden tot het volgende besluit was gekomen: 'De academische overheid van Leuven heeft vrijdagochtend beslist de cursussen voor dit jaar – die normaal tot 31 mei moesten gehouden worden – onmiddellijk op te schorten'.⁹¹ Zodoende hadden studenten geen geldige reden meer om in Leuven aanwezig te zijn en de Academische Overheid stelde dat iedereen die nog uit was op ongeregelde heden uit de universiteit geweerd zou worden. Het is onduidelijk wanneer het protest ten einde kwam, maar vermoedelijk was de storm langzaamaan gaan liggen en het protest afgezwakt. Mogelijk ook in het kader van het wetsvoorstel van Jan Verroken om de taalwet voor het onderwijs uit te breiden naar het hoger onderwijs. Het wetsvoorstel moest een uitzonderingspositie creëren voor studies als theologie, kerkelijk recht en filosofie, maar de universiteit moest grotendeels in de taal van hun taalgebied moeten onderwijzen.⁹²

Aanvankelijk werd het wetsvoorstel met gejuich binnengehaald door voorstanders van de splitsing, want dit zou de deur openen voor een Vlaamse universiteit te Leuven. Verroken leek

⁸⁶ 'Ondanks de druk', *De Standaard* (20 mei 1966) 1.

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ 'Wijzig episcopaat houding vóór zondag?', *De Standaard* (20 mei 1966) 1.

⁸⁹ L. Ureel, 'Leuven: Crisis', 96.

⁹⁰ 'Antwerpse studenten betogen voor Leuven', *De Standaard* (26 mei 1966) 5.

⁹¹ 'Leuven's Akademiejear door Overheid gesloten', *De Standaard* (21 mei 1966) 1.

⁹² KADOC, archief J. Verroken, BE/924855/1633/37, Wetsvoorstel Verroken (1966).

het momentum mee te hebben met zijn wetsvoorstel, hij openbaarde het wetsvoorstel op 17 mei, daar waar de bisschoppen op 15 mei hun verklaring openbaarden.⁹³ Echter, het wetsvoorstel leidde zelfs binnen zijn eigen partij tot moeilijkheden, daar de Waalse tak dit zag als een overtreding van de partijstatuten door hen niet eerst op de hoogte te stellen.⁹⁴ Uiteindelijk werd op 28 juni bepaald of het in stemming gebracht werd. Het voorstel werd niet aangenomen, al maakte het wel duidelijk dat er in het Vlaamse kamp een grote roep was voor verandering.⁹⁵ De spanningen zouden evenmin afnemen, hetgeen nog lang de gemoederen bezighield.

2.6 Conclusie

De Leuvense universiteit was gedurende haar bestaan voornamelijk een Franstalig instituut, omdat Frans de taal van de elite was en Franstalige Belgen hadden de financiële middelen om te studeren. Dit veranderde echter na de Tweede Wereldoorlog, de economie van België veranderde en het economisch zwaartepunt verschoof van Wallonië naar Vlaanderen. Vlamingen werden overwegend rijker en waren in staat om hoger onderwijs te financieren. Door een combinatie van de democratisering van het onderwijs, verandering van de economie en enkele wetswijzigingen konden Vlamingen, die in de meerderheid waren in België, studeren. De voornaamste wetswijziging was de verandering van het studiebeurzensysteem, dit betekende dat armere studenten hun studie konden bekostigen, waardoor Vlamingen in grote getalen naar de universiteiten kwamen. Dit had ook gevolgen voor de Katholieke Universiteit van Leuven, het aantal Nederlandstalige studenten verdubbelde in de jaren vijftig, waarmee de verhoudingen verschoven. De Nederlandstalige studenten verkregen een meerderheidspositie in Leuven, waarmee de druk op Franstalige studenten toenam. In 1932 was er al een wet aangenomen die taal in het onderwijs reguleerde, deze werd in eerste instantie niet nageleefd, maar met het groeiende aantal Nederlandstalige studenten nam de roep om de wet te handhaven. In 1962 zou er dan ook gekeken worden om het in een gewijzigde vorm te handhaven, iets dat zou leiden tot een protest van Franstalige studenten en professoren. Bij de Bestuurswet van 1963 werd besloten dat de Katholieke Universiteit van Leuven geen verplichting zou krijgen om les te geven in de Nederlandse taal.

In de periode dat deze wet tot stand kwam, veranderde ook het bestuur van de universiteit en de houding van het bestuur leek meer open te staan voor een scheiding. Bij de bisschoppelijke verklaring van 10 augustus 1962 werd besloten dat er op zijn minst gekeken moest worden naar de decentralisatie van de Universiteit op basis van taal. Hoewel de Bestuurswet had geregeld dat de universiteit in het Frans mocht onderwijzen, zou er nog steeds gekeken worden naar een eventuele splitsing. In februari van 1963 zou gesteld worden dat de faculteiten op termijn gesplitst moesten worden in twee taalsystemen, wat tot onvrede zou leiden bij het Franstalige kamp en zodoende een protest op 28 februari van datzelfde jaar.

Vanaf 9 april 1965 leek het mogelijk om de splitsing volledig tot stand te laten komen, omdat vanaf die dag de Expansiewet inging. Dit betekende dat de universiteit kon groeien buiten de gemeentelijke grenzen en zodoende de splitsing van de faculteiten kon realiseren. Op het moment dat dit mogelijk was, ontstond enige twijfel over het besluit en in eerste instantie zou het bij uitspraken blijven, die de eenheid van de universiteit benadrukten. Het Nederlandstalige kamp maakte zich nog geen zorgen, het bleef enkel bij uitspraken, en het Nederlandstalige kamp reageerde eveneens met uitspraken, waarbij zij zich uitspraken voor de splitsing.

⁹³ R. Derine, *Strijd om Leuven*, 115-116.

⁹⁴ Ibidem, 118.

⁹⁵ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 117.

De verontwaardiging was groot toen een jaar later, op 13 mei, een mandement verscheen vanuit de bisschoppelijke vergadering, hieruit bleek dat de universiteit een geheel zou blijven en er geen mogelijkheid was om het bestuur op andere ideeën te brengen. Studenten vingen dit op als een ondemocratisch besluit, vooral omdat zij niet in gesprek mochten met het bestuur over deze overweging. Dit leidde ertoe dat, toen het besluit gepubliceerd werd, studenten in opstand kwamen. Dit protest zou in eerste instantie voornamelijk plaatsvinden in de stad Leuven, maar breidde zich al snel uit. De campus van de Katholieke Universiteit van Leuven te Kortrijk werd het eerste strijdtoneel buiten Leuven, tegelijkertijd met studenten in Antwerpen. Deze studenten voelden zich verbonden met het lot van de Leuvense universiteit en kwamen eveneens in protest. Al snel werd het protest overgenomen door groepen buiten studenten om, zodoende werd het conflict een breder gedragen maatschappelijk vraagstuk.

Ook de politiek voelde zich verbonden met het vraagstuk en de politicus Jan Verroken zou een wetsvoorstel indienen, wat ertoe leidde dat het hoger onderwijs ook onderwezen moest worden in de taal van de taalregio. Hoewel het voorstel niet werd aangenomen, waren de verhoudingen tussen het Vlaamse en Waalse kamp duidelijk. De Waalse tak van zijn partij was er ontevreden over en voornamelijk Vlaamse politici stemden voor het voorstel. Zodoende werd duidelijk dat het strijdtoneel niet alleen in Leuven te vinden was.

De grootschalige en breed gedragen protesten toonden aan dat het taalvraagstuk niet alleen aan de Leuvense universiteit speelde. Het protest was niet het enige wat dit aantoonde, de wetten die aan het begin van de jaren zestig werden aangenomen hadden ook al bewezen dat er spanningen waren op het niveau van taal. Het is hiermee echter niet uitgesloten dat het protest voorkwam uit frustraties omtrent de toon en houding van de bisschoppen. Duidelijk was wel dat er een taalconflict was en dat Leuven de plaats was waar de kampen samenkwamen. Te Leuven kwam de taaltegenstelling zodoende tot uitbarsting, al is het aannemelijk dat de taalspanningen samenvloeiden met de onvrede omtrent de ondemocratische en hiërarchische structuur.

3. Vlam in de pan

In 1966 was het al tot een eerste escalatie gekomen van de tegenstelling tussen Frans- en Nederlandstaligen in Leuven, maar 1968 is het jaar dat onthouden wordt. In 1968 laaide het conflict te Leuven andermaal op, nadat de spanningen na 1966 bleven aanhouden. In Leuven groeide de protestbeweging en de opstand van 1968 was dan ook een schaalvergroting van het conflict van 1966. In 1968 werden de spanningen andermaal voelbaar en in januari van dat jaar wisten studenten zich te verenigen en zich hard te maken tegen de Franstalige studenten en professoren. Het protest zou niet alleen in Leuven een proces tot verandering en uiteindelijk de splitsing in gang zetten, maar ook in de Belgische politiek werd het standpunt van de Leuvense studenten overgenomen. Zodoende handelde niet alleen het universiteitsbestuur, maar ook de Belgische overheid, naar het protest. De resultaten van het protest was iets dat verder ging dan de universiteit en daarmee was het effectiever dan enkel de splitsing van de universiteit.

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar het protest van 1968 en de achterliggende redenen van dit protest. Daarnaast zal gekeken worden naar de nasleep van het protest en welke gevolgen het protest had. Zodoende krijgen we in kaart wat de beweegredenen waren van de Leuvense studenten om te protesteren en in hoeverre zij succesvol waren in het bereiken van hun doel om de universiteit in Leuven te splitsen in twee taalstelsels.

3.1 Aanhoudende spanningen na 1966

In 1966 waren de spanningen in Leuven zo hoog opgelopen dat een eerste escalatie plaatsvond. Dit protest had echter nog niet het succes dat de demonstranten wilden bereiken, de universiteit was immers nog niet opgesplitst in twee taalstelsels. Zodoende is het aannemelijk dat de onvrede onder de studenten en professoren bleef heersen. De universiteit had immers nog steeds de oude structuren, waarbinnen de Franse taal nog niet verdwenen was. De universiteit had weinig inspraak voor studenten en de Franstalige studenten gedroegen zich hautain ten opzichte van de Nederlandstalige studenten. Dit versterkte de onderlinge onvrede, waar met name de Franstalige tak op kritiek kon rekenen. Tevens waren de jaren zestig immers de kookpot van idealen in de Belgische taalkwestie en Leuven was de plaats waar dit tot escalatie kwam.

Na de bisschoppelijke verklaring van 13 mei 1966 en het protest dat daarna volgde was er geen sprake van verandering, maar wel van spanning. De demonstranten hadden zich niet gehoord gevoeld en poogden dan ook meermaals hun ideeën door te dringen. Na het mandement van 13 mei waren enkele belangrijke veranderingen doorgevoerd in het universiteitsbestuur. Edward Leemans werd aangesteld als commissaris-generaal en Pieter de Somer als prorector van het Nederlandstalige deel van de universiteit.⁹⁶ Deze bestuursleden werden na het protest aangesteld en toonden zich aan de zijde van de demonstranten. De bisschoppen lieten in een verklaring op 15 juli ruimte voor een eventuele splitsing van de universiteit. Hierbij lieten zij weten dat zij vertrouwden in de academische overheden en politici om te bepalen of een splitsing gerealiseerd moest worden.⁹⁷

De Vlaamse studenten wilden concrete plannen en deze werd vooralsnog niet geboden, echter, na 7 oktober van 1966 leek dit te enigszins te veranderen. Op 7 oktober werd het Organiek Reglement gepubliceerd, hier werd gesteld dat de universiteit zou gaan bestaan uit

⁹⁶ J. Tollebeek, L. Nys, *De Stad op de berg*, 48.

⁹⁷ Ibidem.

twee deeluniversiteiten.⁹⁸ Pieter de Somer, die prorector was van de Nederlandstalige tak, was voorstander van dit Organiek Reglement en stelde dat de Vlaamse tak meer autonomie moest verkrijgen. Hij stelde eveneens dat het binnen enkele jaren te merken zou moest zijn.⁹⁹ Vanuit dit idee richtte hij in september 1966 al de Academische Raad voor de Nederlandstalige gemeenschap van de Katholieke Universiteit Leuven op. Deze Academische Raad was een voorzichtig voorschot op de autonomie van de Nederlandstalige tak van de universiteit en nam beslissingen over de aangelegenheden van deze kant.¹⁰⁰ De raad bestond uit medewerkers en studenten, iets dat de decanen niet accepteerden. Het democratiseringsstreven groeide, zeker door deze afwijzing. Uiteindelijk werd besloten dat er tweemaal per jaar een vergadering gehouden moest worden, waarbij de aangelegenheden van studenten en medewerkers centraal stonden. Dit was echter niet hetgeen dat de studenten nastreefden en zij uitten hun in onvrede in de vorm van protest. In eerste instantie in oktober 1966 bij de Meredith-mars, waarbij Vlaamse studenten van Oostende naar Leuven liepen en opkwamen voor medezeggenschap in de Katholieke Universiteit Leuven. Ze hadden vier centrale uitgangspunten:

- 'het treffen van een principiële beslissing in zake de overheveling van de Franse afdeling der Leuvense universiteit naar Wallonië ;
- de volwaardige autonomie van de Nederlandse afdeling te Leuven ;
- de uitbreiding tot het hoger onderwijs van de wettelijke eentaligheid, zoals uitgestippeld in het wetsvoorstel-Verroken ;
- de demokratizing van het hoger onderwijs.'¹⁰¹

Deze mars zou gaan over gelijkheid van de Vlaamse studenten en medezeggenschap, om op deze wijze de scheiding van de universiteit te realiseren en hun eigen belangen door te kunnen voeren. De mars had eveneens ten doel om het klerikalisme af te schaffen binnen de universiteit en het bisschoppelijke bestuur af te schaffen.¹⁰² De vraag is echter welk effect de mars gehad heeft, toch leverde het nieuwe protesten op.

Toen duidelijk werd dat de decanen tegenstander waren van groter wordende inspraak, kwamen de studenten andermaal in protest. In deze periode zou ook Paul Goossens voor het eerst ten tonele komen, in eerste instantie als voorzitter van de studentenvereniging KVHV, later als protestleider van de protesten in 1968. De KVHV was in de jaren zestig een studentenvereniging die zowel katholiek als Vlaamsgezind was. De vereniging zou in de jaren zestig de voornaamste studentenvereniging zijn die tijdens het protest in opstand zou komen. In zijn rol als praeses stelde Goossens tijdens een persconferentie op 13 december: 'De inrichtende macht van de universiteit te Leuven moet overgedragen worden aan een onafhankelijk, representatief en democratisch gekozen college, waarin de studenten vertegenwoordigd zijn en betrokken worden op dezelfde manier als de professoren en dekanen.'¹⁰³ Goossens pleitte hier voor een verandering van de oude bestuursstructuur, waarbij de studenten meer inspraak zouden vergaren en gelijk zouden staan aan de medewerkers. Hoewel hij tegen een tweetalige universiteit was, leek hij ook te strijden voor toenemende democratisering van de KU Leuven. De universiteit was in zijn ogen een hiërarchische structuur, waar de studenten de dupe van waren. In de Leuvense kwestie speelde taal een belangrijke rol in dit onderscheid, bestuurders waren geestelijken, die voornamelijk Franstalig waren. Het

⁹⁸ *Ibidem*, 71.

⁹⁹ L. Martens, 'Vraaggesprek met pro-rector P. de Somer' in *Ons Leven*, augustus 1966 in: H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 197.

¹⁰⁰ J. Tollebeek, L. Nys, *Stad op de berg*, 72.

¹⁰¹ 'Mars van de studenten is het uitgangspunt voor een nieuwe aktie', *De Standaard* (1 oktober 1966) 2.

¹⁰² H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 200-205.

¹⁰³ 'Studenten willen aandacht trekken door stunts in Brussel', *De Standaard* (14 december 1966) 11.

bestuur had in zijn ogen geen aandacht voor de wensen van de studenten. Zijn geluid werd breder overgenomen en kort voor de kerstdagen van 1966 ging een deel van de studenten in staking en probeerden zodoende de universiteit op andere ideeën te brengen. Zo'n vierduizend studenten uit verschillende Vlaamse universiteitssteden verzamelden zich in de straten van Leuven om in opstand te komen. Zij kwamen, volgens *de Standaard*, naar Leuven en 'stapten daarna voor de derde maal door de straten van Leuven voor totale demokratizering en overheveling.'¹⁰⁴ Het protest leek met een sisser af te lopen en drie studenten werden tijdelijk geschorst, omdat de Academische Raad het zag als een averechtse actie voor hetgeen zij wilden bereiken.¹⁰⁵ De reacties op het protest richtten zich er vooral op dat er niet geluisterd werd en dat de studenten de lasten van dit protest dienden te dragen. Zo stelde Paul Goossens: 'De studenten vragen zich echter af waar het eigenlijke Vlaamse front ligt. De studenten dragen tot nog toe alle risico's. Vooral nu door de Academische Overheid sancties werden getroffen. Welke dynamiek gaat van het Koördinatiekomitee uit?'¹⁰⁶ De uitspraak van Goossens gaf aan dat er vanuit de demonstranten gedacht werd dat hun geluid niet erkend werd door het Nederlandstalige personeel van de universiteit.

Ook aan Franstalige zijde waren er na mei 1966 sprake van spanningen, in augustus van 1966 stelde F. van Steenberghe, één van de Acapsul-leden: 'L'aile marchante des étudiants flamands de Louvain se livre à des agressions verbales répétées contre les évêques, les autorités académiques, les professeurs et les étudiants Wallons ou Bruxellois; à des voies de fait contre les personnes et les biens; à une campagne de plus en plus violente autour du slogan 'Walen buiten' ... directement inspiré du 'Juden heraus' hitlérien.'¹⁰⁷ Hij sprak uit dat de Vlaamse studenten zich hadden misdragen en steeds agressiever werden, waarbij zij, in de ogen van Van Steenberghe, ernstig kwetsende leuzen als leidraad hadden. Dezelfde Acapsul zou een enquête houden in september en oktober, waarbij zij keken wat het draagvlak was voor de overheveling van de Franstalige tak naar Wallonië. In Vlaanderen bleek dat er voornamelijk mensen waren die hier geen sterke mening over hadden, daar waar er in Wallonië voornamelijk tegenstanders waren van dit idee. In Vlaanderen had, volgens de enquête, 44,8% geen mening met betrekking tot de overheveling naar Wallonië. Dit terwijl 52,7% van de Waalse bevolking tegenstander bleek van het idee.¹⁰⁸ De vraag is echter in hoeverre dit onderzoek volledig betrouwbaar was, omdat de onderzoekers, die betrokken waren bij de Acapsul, belang hadden bij de uitkomst van de betreffende enquête. De uitkomst werd overigens positief ontvangen door het Franstalige kamp, omdat dit zou duiden in hoeverre er steun was voor een volledige splitsing en deze uitkomst leek een gunstig beeld te geven.¹⁰⁹

De spanningen zouden echter niet verdwijnen na 1966. De Leuvense universiteit bleef een broedplaats van spanningen en regelmatig stak het weer de kop op. Het jaar 1967 verliep aanvankelijk vrij rustig en de demonstraties bleven uit. Vermoedelijk hield dit verband met de aanwijzingen van een scheiding, de Katholieke Universiteit Leuven had een stuk grond aangekocht in Ottignies reeds in 1966 en meer faculteiten werden in 1967 opgedeeld in een Franstalige en Nederlandstalige tak. Toch waren er enkele belangrijke momenten waarop de spanningen opliepen. Het eerste belangrijke moment was toen op 27 juli 1967 naar buiten kwam dat de Leuvense universiteit zou gaan werken met gescheiden begrotingen, dit betekende dat

¹⁰⁴ 'Vierduizend studenten betogen in Leuven', *De Standaard* (15 december 1966) 10.

¹⁰⁵ 'Drie studentenleiders in Leuven geschorst', *De Standaard* (24 december 1966) 1.

¹⁰⁶ Koördinatiekomitee, Archief van Haegendooren (map 2, *Convocaties*), Algemene vergadering van 28 december 1966: in H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 209.

¹⁰⁷ 'La Libre Belgique (16 augustus 1966)': in H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 210.

¹⁰⁸ KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), Non Evertetur Sociale enquête splitsing Universiteit Leuven, 4.

¹⁰⁹ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 215.

de Nederlandstalige tak en de Franstalige tak hun eigen begroting zouden gaan hanteren. Dit werd aan de Vlaamse zijde ontvangen als een overwinning, terwijl de Waalse zijde het met enige scepsis ontving.¹¹⁰ Het is niet bekend of dit besluit heeft geleid tot grote ongeregelde heden, wel is duidelijk dat de Waalse zijde het besluit niet ter harte nam. Het probleem dat ontstond met deze scheiding van de begrotingen was dat het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (NFWO) de scheiding niet erkende. Zodoende werd de universiteit door de NFWO nog altijd gezien als één instelling met één begroting.¹¹¹ Tot onvrede van de Vlaamse zijde, die ervanuit gingen een overwinning te hebben geboekt, handelde rector Descamps hier niet op. Dit vormde de basis voor oplopende spanningen, omdat er niet actief gewerkt werd aan de splitsing van de universiteit. Deze houding van Descamps leidde ertoe dat de demonstranten zich weer verenigden.

In november 1967 was de onvrede jegens Descamps en de NFWO zo groot dat de studenten weer in protest kwamen. Op 5 november kwamen dertigduizend ontevreden Belgen, voornamelijk studenten, samen in Antwerpen om te demonstreren. De demonstratie richtte zich op de tweetaligheid van de Leuvense universiteit en de Brusselse universiteit. Hoewel er voornamelijk studenten onder de gegadigden waren, kwamen er ook veel andere mensen op af. Een van de voornaamste punten die de demonstranten hadden, was de overheveling van de Franstalige tak van de Leuvense universiteit naar Wallonië.¹¹²

Het protest vormde het startsein van grotere protesten, maar ook van de eerste veranderingen. Aanvankelijk stelde de NFWO dat er sprake was van één Leuvense universiteit, maar zij werden nog in dezelfde november, op 17 november, onder federaal toezicht gesteld. Dit betekende dat de NFWO niet langer een onafhankelijke autoriteit was: 'Het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek zal aan de controle van de regering worden onderworpen.' Dit betekende ook dat vanaf dit moment een zelfstandige vertegenwoordiging van beide taalstelsels kwam.¹¹³ Dit leek wederom een teken voor een eventuele splitsing en het vertrek van de Franstalige tak van de Leuvense universiteit naar Wallonië.

3.2 De Januarirevolte

De bepaling van 17 november 1967 had ertoe geleid dat het geloof in twee onafhankelijke instanties groeide. Op 20 december 1967 was er een vergadering van de Raad van Beheer, het kamp Leuven-Frans pleitte voor een Franstalige meisjespedagogie in Leuven. Dit werd echter door de leden vanuit Leuven-Nederlands resoluut van tafel geveegd.¹¹⁴ Het afwijzen van dit voorstel zou, volgens Descamps, uiteindelijk geleid hebben tot het opstellen van het expansieplan dat op 15 januari 1968 gepubliceerd werd.¹¹⁵

Op 14 januari 1968 stemde de volledige Academische Raad van Leuven-Frans in met het expansieplan. Dit expansieplan omvatte het plan dat de Franstalige tak van de Leuvense universiteit zou uitbreiden in Leuven, zo schreef *de Standaard*: 'Geen sprake van overheveling,

¹¹⁰ 'Leuven splitst investeringen', *De Standaard* (27 juli 1967) 1.

¹¹¹ K. van Nieuwenhuysse, 'Leuven Vlaams, de Standaard en de splitsing van de Leuvense universiteit 1962-1968' in *WT. Wetenschappelijk Tijdschrift van de Vlaamse Beweging* (63.2) 178-202, aldaar 192-193.

¹¹² J. Dedeurwaerder, 'Spiegel Vlaamse beweging Antwerpen: 5 november' in *Neerlandia* (1967) 182-183, 182.

¹¹³ 'NFWO onder Rijkskontrolle', *De Standaard* (17 november 1967) 1.

¹¹⁴ L. Vos, 'Het politieke falen van een kerkvorst. Kardinaal Suenens en 'Leuven-Vlaams' (1962-1968)' in *Wetenschappelijke Tijdingen* (2018) 329-364, aldaar 350-351.

¹¹⁵ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 276.

in Woluwe méér dan de doctoraten geneeskunde en in Ottignies “kandidaturen van een nieuw type” : dat is wat de Franse sekte van de katholieke universiteit te Leuven zich voorstelt van haar expansie.¹¹⁶ Daarnaast werd er ingezet op samenwerking van verschillende universitaire takken in heel België, iets dat de taalgrens zou overschrijden, dus niet enkel in Wallonië. Dit leidde ertoe dat de Nederlandstalige studenten van zich zouden laten horen en in protest kwamen: ‘Het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond te Leuven heeft in een communiqué’evig protest aangetekend tegen de beslissing van de Franstalige Akademische overheid om te Leuven te blijven. Het KVHV laakt eveneens de houding van het episkopaat. Als tegenmaatregel wordt voor dinsdagavond een protestbetoging voorzien [...].¹¹⁷ De Academische Raad van Leuven-Nederlands beschouwde de uitspraak als ongeldig en erkende de verklaring niet. Rector de Somer stelde dat het woordbreuk was, gezien het feit dat er mee ingestemd was om opties te onderzoeken voor overheveling naar Wallonië.¹¹⁸ De bijeenkomst escaleerde en studenten kwamen in opstand: ‘Kort na deze toespraak verspreidden de studenten zich in de stad waar de nodige herrie werd geschopt. Even na drie uur moest de universiteitshal, maar ‘s morgens al een paar ramen waren gesneuveld, eraan geloven. Enkele studenten drongen binnen, sleurden enkele stoelen, een tafel, een stofzuiger en enkele fichebakken (met inschrijvingen van Franstalige studenten) naar buiten en staken er een vuurtje mee aan...¹¹⁹ Studenten voelden zich benadeeld en trokken naar de straten om van zich te laten horen, hiervoor schuwden zij geweld niet. Zodoende kon het conflict escaleren en werden de sentimenten duidelijk, die zich fel tegen de Franstalige studenten en het universiteitsbestuur keerden, waarbij de spullen van de universiteit niet gespaard werden. Volgens Paul Goossens waren de protesten groter dan 1966 en hadden zij geleerd van het studentenprotest van Berlijn in 1967. In Berlijn was in 1967 een protest uitgebroken, nadat de student Benno Ohnesorg was doodgeschoten tijdens een protest tegen de komst van de Iraanse sjah, omdat deze mensenrechten schond. Enkele Leuvense studenten trokken hierheen en Goossens beschreef hun ervaringen als volgt: ‘Na de dood van Ohnesorg trok een Leuvense delegatie naar Berlijn waar ze een paar dagen in de heksenketel rondliep. Diep onder de indruk en met veel theorie en vele kilo’s papier kwam ze terug. In vergelijking met Berlijn ’67 was Leuven ’66 slechts kinderspel geweest.’¹²⁰

Goossens stelde dat dit protest de ogen openden voor vele studenten en dat nieuwe argumenten bovendien om tegen het universiteitsbestuur in opstand te komen. Leuven had immers te maken met de taaltegenstelling, maar het probleem lag breder volgens hem. Hij vergeleek Leuven met Berlijn, waarover hij zei: ‘Ook in Duitsland was het al zover en gebeurden er bedenkelijke dingen. De universiteit werd een hulpje van het bedrijfsleven en de studenten dreigden, indien deze evolutie niet werd bijgestuurd, tot vakidioten in plaats van kritische intellektuelen te worden opgeleid.’¹²¹ Deze kritiek duidde erop dat Goossens vond dat er verandering moest plaatsvinden in de verhoudingen en hoe er opgeleid moest worden. Hij stelde dat studenten het product waren geworden van bedrijven en hun kritische denkvermogen verloren hadden.

De Leuvense studenten werden niet alleen beïnvloed door de gebeurtenissen in Berlijn en het eerdere protest van 1966. Andere factoren die een rol speelden in het Leuvense protest van 1968 waren de internationale ontwikkelingen van een roep naar democratisering en meer aandacht voor mensenrechten. Een internationale ontwikkeling wat invloed had op het Leuvense protest van 1968 was de Amerikaanse Civil Rights Movement. Middels deze beweging kwamen

¹¹⁶ ‘Leuven-Frans wil toch z’n ‘driehoek’, *De Standaard* (16 januari 1968) 1.

¹¹⁷ Ibidem.

¹¹⁸ ‘Hevige beroering om Leuven’s driehoek-plan’, *De Standaard* (17 januari 1968) 2.

¹¹⁹ ‘Vlaamse studenten vandaag in staking’, *De Standaard* (17 januari 1968) 1.

¹²⁰ P. Goossens, *Leuven ’68 of het geloof in de hemel* (Zellik 1993) 81.

¹²¹ Ibidem, 82.

nieuwe ideeën over mensenrechten en gelijkheid in Europa terecht. Zo zongen de Leuvense studenten ook het lied 'We shall overcome', dat onlosmakelijk verbonden was met de Civil Rights Movement. De Civil Rights Movement zette zich in voor gelijke rechten, iets dat de Leuvense studenten niet ervoeren. Zodoende haalden zij inspiratie uit deze beweging. De opkomst van deze beweging en de toenemende drang naar inspraak leidden ertoe dat in Europa de roep naar democratisering toenam. In dit momentum en met enkele Amerikaanse voorbeelden, kon de sfeer ontstaan dat leidde tot de demonstraties.¹²² Dit in combinatie met het Berlijnse protest en de eerder al bestaande spanningen en opgedane ideeën, kon het protest van 1968 in Leuven ontstaan.

Louis van Bladel, gedurende dezelfde periode hoogleraar filosofie van de Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius te Antwerpen, hield een rede waarin hij verder toelichtte wat hij als redenen zag van het protest. Allereerst erkende hij de drang naar zelfbeschikking en de afwezigheid van Franstaligen een centrale rol speelden. Voornamelijk voortkomend uit de angst dat Vlaanderen zou verfransen. Van Bladel noemde het een anti-racistisch protest: '[...] Het is integendeel een strijd tégen het racisme, d.w.z. tegen een mentaliteit die uitsluitend in het feit dat men Franssprekend is en geen Nederlands kent, een recht vindt om al de anderen Frans te doen spreken.'¹²³ Leuzen als 'Walen buiten' benadrukten dan ook de anti-Franstalige houding, omdat zij zich, in zijn ogen, hautain gedroegen ten overstaande van de Nederlandstaligen. De anti-Franstalige houding kwam volgens Van Bladel ook voort uit de economische tegenstelling, waarbij de Walen traditioneel gezien de financiële middelen hadden. Hierdoor ontstond een soort ivoren-toren-verhouding ten aanzien van de Franstalige studenten, die zichzelf, in de ogen van de Nederlandstalige studenten, boven de minder rijke studenten plaatsten. De toenemende democratisering van het hoger onderwijs speelde dan ook een belangrijke rol in het protest, het aantal studenten van minder rijke afkomst nam toe en dus ook de onvrede tegen de Franstalige studenten. Daarnaast wees Van Bladel ook het anti-klerikalistische karakter van de demonstratie aan als één van de pijlers. De bisschoppen in het bestuur hadden in mei 1966 zich al niet aan de afspraken gehouden en zich autoritair getoond. Het anti-klerikalisme was dan ook niet voortkomend uit een groeiend anti-katholicisme: 'Onze wrevel, onze strijd tegen het misbruik of het volksvreemd gebruik van de kerkelijke bevoegdheid op terreinen die buiten haar bevoegdheid liggen [...] Ik zie daarom niet in waarom een democratische universiteit per se een a-confessionele universiteit moet zijn.'¹²⁴ De frustratie kwam voort uit het misbruiken van de bevoegdheden die de bisschoppen hadden en daarmee hun antidemocratische houding, niet zozeer uit groeiende woede jegens de kerk.

Hoewel er meerdere overtuigingen waren om in opstand te komen, was de meest zichtbare de taaltegenstelling. Middels de leuzen 'Leuven Vlaams' en 'Walen buiten' kwam dit tot uiting. Toen duidelijk werd dat Leuven-Frans zich wilde uitbreiden, werden pamfletten verspreid om te verenigen in een volksvergadering. Ongeveer driehonderd studenten kwamen samen en tijdens de vergadering werd duidelijk wat de voornaamste bezwaren waren. De expansieplannen van Leuven-Frans werden gezien als ondemocratisch en werden dan ook niet erkend. Daarnaast werd gesteld dat enkele hoogwaardigheidsbekleders hun eigen belangen voorop plaatsten en zowel de Vlaamse als Waalse belangen terzijde schoven. Niet alleen werden de Vlaamse en Waalse belangen terzijde geschoven, maar ook het christelijk karakter van Leuven, die overgenomen werd door de belangen van invloedrijke figuren op economisch gebied.¹²⁵ Na

¹²² Latré, B., *Strijd & inkeer* (Leuven 2011), 173-174.

¹²³ L. Van Bladel, 'Revolte om Leuven: een ethische verantwoording' in *Streven* (1968) 531-539, 536.

¹²⁴ Ibidem, 538-539.

¹²⁵ KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), 'Gazet van Antwerpen: Vlaamse studenten gaan in staking' (17 januari 1968).

deze vergadering laaide het protest op en vanaf het moment dat duidelijk werd dat Leuven-Frans wilde uitbreiden in Leuven, braken er protesten uit. Op 16 januari vielen enkele studenten de universiteitshal binnen en namen enkele zaken mee naar buiten, waaronder de fichebakken met inschrijvingen van Franstalige studenten, die zij vervolgens in brand staken. De dagen die volgden werden gedomineerd door steeds groter wordend protest, op woensdag 16 januari trokken studenten verschillende Franstalige colleges binnen en maakten hun standpunten kenbaar. Bij een van deze invallen raakten zowel een Nederlandstalige als Franstalige student gewond.¹²⁶ Tijdens dit protest werden ook studenten- en protestleiders Paul Goossens en Jef Dauwe gearresteerd, die enige tijd vastzaten. Jef Dauwe zat drie dagen vast en Paul Goossens drie weken. Dauwe stelde dat de interne verhoudingen scheef waren: 'Als Vlaamse studenten waren we in de meerderheid – 10000 tegenover 2800 Franstalige studenten – maar toch werden we een beetje als tweederangsburgers behandeld. Alle universitaire structuren waren Franstalig. Ze waren bovendien bijzonder ondemocratisch.'¹²⁷ Zodoende bestempelde hij de universiteit als een ondemocratische instelling, waarbinnen een kleine elite de macht had. Toch was hij minder radicaal dan Goossens, zo stelde hij: 'Ik was bang dat die marxistische, maoïstische en trotskistische ideeën dat allemaal in gevaar zouden brengen. We hadden niet gevochten voor een communistische universiteit hè, maar voor een democratische autonome Vlaamse universiteit met christelijke inslag.'¹²⁸

Het protest werd groter en steeds breder gedragen en op 18 januari kwamen steeds meer studenten bijeen, die door de straten van Leuven marcheerden om hun standpunten kenbaar te maken. Goossens zat nog steeds vast en één van de voornaamste kreten was 'Goossens vrij'. Toen het protest zich naar de politiekazerne verplaatste, werd het hardhandig uiteengedreven, daarover werd gezegd: 'In de nabijheid van de rijkswachtkazerne werden de studenten echter uiteengedreven. De rijkswachters waren biezonder brutaal en gebruikten traangasbommen.'¹²⁹ De studentenvergadering die dezelfde middag plaatsvond richtte zich dan ook onder meer op de opsluiting van Goossens en de grondige huiszoeking bij zijn ouderlijk huis. Tijdens deze samenkomst hield professor Vanderostijne een rede: 'Zijn reactie op het optreden van de rijkswacht en de huiszoeking in de ouderlijke woonst van Pol Goossens, werkleider van de Studentenvakbeweging, werd door de studenten onthaald op de kreten "nazi's" en "fascisten".'¹³⁰ Op deze dag werd dan ook voor het eerst duidelijk dat het protest ook buiten Leuven kon rekenen op steun, in Gent kwamen enkele honderden studenten bijeen die 'Leuven Vlaams' riepen en door de straten marcheerden.¹³¹

Het protest ontwikkelde zich snel en de belangen waren duidelijk. De studenten van de Studentenvakbeweging waren radicaal en bereid om veel risico's te nemen voor hun belangen. In een pamflet opgesteld door de marxistische Herwig Lerouge werd opgeroepen te strijden tegen de bourgeoisie te Leuven. Lerouge was overtuigd marxist en benaderde het protest ook uit een radicaal marxistisch perspectief. In dit op 22 januari verschenen pamflet pleitte Lerouge ervoor, ondanks de brede steun onder professoren en medestudenten, om de strijd door te zetten: 'Onze revolte is nu het kritiek stadium aan het bereiken. Nu moeten wij verder gaan, zoniet doen de kapitalistische marionetten onze aktie doodvriezen en kunnen wij de volgende

¹²⁶ KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), 'Gazet van Antwerpen: Studentenleiders aangehouden' (18 januari 1968).

¹²⁷ KU Leuven, 'Voormalig studentenleiders rakelen in archief herinneringen op aan Leuven '68', <https://nieuws.kuleuven.be/nl/2018/voormalig-studentenleiders-blikken-terug-op-woelige-jaren-201cnooit-t-evoren-of-nadien-hadden-studenten-zoveel-impact201d> (geraadpleegd op 21 mei 2025).

¹²⁸ Ibidem.

¹²⁹ KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), 'Gazet van Antwerpen: Steeds fellere verzetsaktie van de Vlaamse studenten' (19 januari 1968).

¹³⁰ Ibidem.

¹³¹ Ibidem.

keer, als ie nog komt, volledig opnieuw beginnen.¹³² Het was juist belangrijk om nu door te zetten, om Leuven en uiteindelijk ook België onder de kapitalistische druk uit te laten komen. Hiervoor stelde hij dat er twee opties waren, die van vergaderen en gecontroleerde protestacties en die van een guerrilla-oorlog. Voor dit tweede gaf Lerouge dan ook instructies, zo legde hij onder meer uit hoe Molotovcocktails vervaardigd dienden te worden en riep ook op deze actief te gebruiken.¹³³ De vraag is echter in hoeverre dit heel breed gedragen werd, omdat Lerouge hier voornamelijk de marxistische studenten aansprak. Wel maakt dit duidelijk hoezeer ook de studenten verdeeld waren, daar waar Dauwe stelde zich niet met dergelijk uitspraken te verwanten. Wel was het algemene doel gelijk, een meer democratische en volledig Nederlandstalige universiteit.

Het protest verspreidde zich als een lopend vuurtje door Vlaanderen, waarbij middelbare scholieren op 25 januari door verschillende Vlaamse steden marcheerden. Daarover werd geschreven: 'Ontelbare Vlaamse studenten in de hogere cyclussen van het middelbaar onderwijs in Vlaanderen hebben, uit solidariteit met Leuven, de boeken voor een tijdje dichtgeklapt en zijn de straat opgekomen, Het verschijnsel is vrijwel algemeen en meestal was er geen verzet van de leraars die trouwens in massa solidair zijn met de Vlaamse eisen.'¹³⁴ Dit betekende dat De Franstalige zijde reageerde op deze groeiende steun en het protest, zij stelden dat Leuven Belgisch gemeengoed was. Hierdoor vonden zij dat de Leuvense universiteit ook ruimte moest bieden voor een Franstalige tak in Leuven, zo schreef *de Gazet van Antwerpen*: 'Voor hen is Leuven een "nationaal patrimonium" dat zij niet zullen prijsgeven.'¹³⁵

De toenemende aandacht voor Leuven betekende uiteindelijk ook dat de politiek zich bezighield met dit vraagstuk. Politieke partijen bestonden uit een Vlaamse en Waalse tak, waardoor problemen niet alleen in de kamer, maar ook in de partijen konden ontstaan. Politieke partijen waren intern verdeeld over de kwestie-Leuven, waarbij de CVP de voornaamste problemen kenden. De Vlaamse tak van de CVP zag het besluit van de bisschoppen van 14 januari als belediging: 'De ontredde is vooral groot in de CVP waar de Vlaamse vleugel de jongste standpunten van de Franstalige academische overheid aanvoelt als een belediging.'¹³⁶ Om onrust te voorkomen mochten de partijleden hier niet publiekelijk op reageren, maar op 6 februari veranderde deze positie echter, Verroken gaf in een debat aan dat de Vlaamse tak van zijn partij voor volledige overheveling was.¹³⁷ Uiteindelijk bleek deze verdeeldheid leidend voor verstrekken gevolgen.

3.3 Gevolgen van het protest

De eerder benoemde verdeeldheid binnen de CVP bleek verstrekken gevolgen te hebben. Op 7 februari 1968 waren de spanningen in de regering zover opgelopen, dat de CVP zich terugtrok uit de regering. Zodoende de val van het kabinet-Vanden Boeynants in gang gezet, de voornaamste reden was dat de Vlaamse CVP-leden duidelijkheid wilden over Leuven, daar waar

¹³² KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), 'Revolte (nog illegaler dan vorige keren)' (22 januari 1968).

¹³³ Ibidem.

¹³⁴ KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), 'Gazet van Antwerpen: Klaslokalen lopen leeg' (26 januari 1968) 9.

¹³⁵ KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), 'Gazet van Antwerpen: Franstalige studenten: "Wij blijven"' (26 januari 1968).

¹³⁶ 'Leuven en de partijen', *De Standaard* (18 januari 1968).

¹³⁷ 'Verroken: Vlaamse CVP eensgezind voor overheveling Leuven-Frans', *De Standaard* (7 februari 1968).

de rest van de regering dit niet als noodzakelijk zag.¹³⁸ De rest van het kabinet wilde een commissie die zich zou bezighouden met de kwestie-Leuven. De commissie had moeten werken aan de splitsing van de Katholieke Universiteit te Leuven in een Waalse en een Vlaamse instelling of in ieder geval het onderzoeken of er draagvlak was. De CVP pleitte voor een gegarandeerde oplossing voor Leuven: 'Vernomen werd dat de Vlaamse CVP-ministers aan hun kollega's hebben uiteengezet dat zij weigerden vrede te nemen met een regeringsverklaring, waarin geen formele waarborg was vervat nopens de overheveling van Leuven-Frans.'¹³⁹ De onverenigbaarheid tussen wat het kabinet voorstelde en de Vlaamse CVP'ers wilden, hadden ertoe geleid dat het kabinet zijn ontslag had moeten indienen. De val van het kabinet Vanden Boeynants had tot gevolg dat er nieuwe verkiezingen kwamen. Deze verkiezingen waren belangrijk voor de toekomst van de Leuvense universiteit en de splitsing.

Tijdens de verkiezingen van 31 maart 1968 was voor een grote groep kiezers de kwestie-Leuven een overweging om hun stem uit te brengen op een partij tegen overheveling. Van alle Vlaamse stemmen belandde 84% bij partijen die voor een splitsing waren. Zodoende kwam vermoedelijk ook de realisatie dat de kwestie-Leuven voor eens en altijd opgelost moest worden.¹⁴⁰ De coalitieformatie verliep moeizaam, onder meer over de splitsing van de Katholieke Universiteit van Leuven, en pas op 17 juni leek zij geformeerd en op 25 juni trad zij in werking. In het regeerakkoord werd afgesproken dat de Franstalige tak van de Leuvense universiteit zich op een plek naar keuze moest gaan vestigen, al werd dit in vaagheden ontvangen. De bepaling was niet concreet genoeg en er was dan ook kritiek op deze bepaling. De bepaling stelde niet dat verhuisde faculteiten permanent uit Leuven moesten verdwijnen en zodoende zouden zij ook te Leuven behouden kunnen blijven.¹⁴¹ Op 11 juli 1968 deed minister Van Mechelen van Nederlandse cultuur de uitspraak: 'Van de kleutertuin tot en met het universitair onderwijs zal heel het onderwijs in Vlaanderen Nederlands zijn. Dat betekent zonder meer de overheveling van Leuven-Frans [...]'¹⁴² Dit betekende dat Leuven-Frans moest verdwijnen uit Vlaanderen en moest verhuizen naar Wallonië. In Wallonië vestigden zij zich in de gemeente Ottignies, waar zij een terrein aan de rand van de gemeente betrokken. De campus moest in eerste instantie op zich zelf staan, al werd al snel besloten dat dit niet vereist was. Op deze wijze kon er een nieuwe stad gesticht worden, om de Franstalige tak van de Leuvense universiteit te huisvesten.¹⁴³ Deze stad zou Louvain-la-Neuve gaan heten en de afgesplitste Franstalige tak van de universiteit werd hier dus gevestigd. De overgang vanuit Leuven naar Louvain-la-Neuve verliep geleidelijk en er was geen sprake van een harde overgang. De stad kreeg in eerste instantie geen goedkeuring, maar op 28 mei 1970 werd een wet aangenomen die de stichting van de stad mogelijk maakte. De wet betekende een volledige overheveling van de Franstalige tak naar Louvain-la-Neuve, waarmee de universiteit uiteindelijk definitief in twee onafhankelijke instituten werd gesplitst.¹⁴⁴ Het aannemen van deze wet leidde ertoe dat op 2 februari 1971 de eerste van deze stad gelegd werd, met het idee dat op 1 oktober van hetzelfde jaar de eerste studenten zouden verhuizen.¹⁴⁵

¹³⁸ 'Kabinet-Vanden Boeynants op kwestie-Leuven gevallen', *De Standaard* (8 februari 1968) 1.

¹³⁹ KADOC, archief D. De Swaef (BE/942855/215/23), 'Gazet van Antwerpen: Ontslag van de regering' (8 februari 1968) 9.

¹⁴⁰ H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*, 314-315

¹⁴¹ Ibidem, 318-319.

¹⁴² 'Kultuurfederalisme betekent Leuven-Frans overhevelen', *De Standaard* (12 juli 1968) 17.

¹⁴³ P. Laconte, 'The founding and development of Louvain-la-Neuve, the only new town in Belgium' in C. Hein (ed.), *History Urbanism Resilience: Historical Perspectives* (2016) 211-222, aldaar 212.

¹⁴⁴ Belgisch Staatsblad, https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/1970/07/01_1.pdf#page=4 (geraadpleegd op 22 mei 2025).

¹⁴⁵ 'Leuven-Frans begint opnieuw in Ottignies', *De Standaard* (3 februari 1971).

Hoewel de stichting van een nieuwe stad het meest tastbare gevolg was van het protest, had het protest nog meer gevolgen, al dan niet indirect. Zo splitste de CVP in twee onafhankelijke partijen, op basis van taal. De CVP was een partij die intern sterk verdeeld, maar naar buiten toe voornamelijk eenheid uitstraalde. De partij zat in alle coalities in de jaren zestig, desondanks verloor ze kiezers in zowel 1965 als 1968, evenals 1971. Duidelijk was dat de kiezer een stellige positie verwachtte omtrent taal en dat de CVP dit niet kon bieden.¹⁴⁶ De partij was intern verdeeld en de kwestie-Leuven had na 1968 doorgesudderd binnen de partij. Sinds dit moment, waar de Vlaamse tak zich stellig had uitgesproken als voorstander van de autonomie van Leuven-Nederlands, was de partij intern sterk verdeeld. Volgens Wilfried Mertens, die in deze periode voorzitter was van de jongerenpartij, was de partij sinds de protesten van 1968 min of meer al gesplitst.¹⁴⁷ Na de verkiezingen van 1971 was de CVP weer in de coalitie gekomen, maar deze regering viel al ten einde van 1972, aangestuurd door de Vlaamse tak van de CVP. De Franstalige tak was van dit plan niet op de hoogte gesteld en de nieuw verkozen voorzitter Nothomb ging in de aanval.¹⁴⁸ Duidelijk was dat er twee verschillende takken waren, die beiden op hun eigen wijze richting gaven aan de partij. Op het moment dat de voorzitter van de unitaire CVP-partij ontslagen werd, werd er geen nieuwe algemene voorzitter aangesteld. Dit betekende een splitsing van beide takken, ontstaan op 24 november. Wel bleven er gezamenlijke congressen plaatsvinden, maar wel vanuit twee onafhankelijke partijen.¹⁴⁹ De trend die werd ingezet met deze splitsing volgde en meer politieke partijen zouden splitsen in een Nederlandstalige en Franstalige partij. Zo volgden in de jaren zeventig ook de liberale PVV en de socialistische BSP, met als gevolg dat tegenwoordig enkel gestemd kan worden op kandidaten uit de eigen taalregio.

3.4 Conclusie

De sentimenten van de protesten van 1966 waren niet verdwenen en veel demonstranten bleven vasthouden aan hun standpunten. Hoewel de demonstraties waren afgelopen bleven de spanningen aanhouden te Leuven. Dit betekende dus dat Leuven een kookpot was, die ieder moment kon ontploffen. De storm leek na het Organiek Reglement 1966 te gaan liggen, omdat er meer ruimte kwam voor toenemende autonomie. Daarnaast werd een stuk land in Wallonië aangeschaft, om de uitbreiding te realiseren. Het voornaamste moment vond plaats op 27 juli 1967, toen de Leuvense universiteit aangaf met twee gescheiden begrotingen te willen gaan werken.

Aanvankelijk leek het er sterk op dat de universiteit gesplitst zou worden, maar de NFWO floot de universiteit terug en zei dat het geenszins mogelijk was dit te erkennen. De tamelijk laconieke houding van Descamps op deze afwijzing schoot in het verkeerde keelgat bij de Nederlandstalige studenten. Om hun onvrede te uiten, kwamen zij op 5 november bijeen en demonstreerden tegen dit besluit. Vanaf dit moment bleven de spanningen aanhouden en werd er voortdurend gedemonstreerd. Toen op 17 november alsnog besloten werd dit te erkennen, groeide het geloof in twee onafhankelijke instellingen. Echter, op 20 december diende Leuven-Frans een voorstel in om een meisjespedagogie te vestigen in Leuven. Leuven-Nederlands wuifde deze resoluut van tafel, waarmee Leuven-Frans waarschijnlijk begon te werken aan een expansieplan. Dit expansieplan, op 14 januari 1968 ingestemd, betekende dat Leuven-Frans intenties had om uit te breiden in Leuven. Dit plan werd negatief ontvangen en studenten kwamen in opstand, dit plan was de druppel die de emmer deed overlopen. De

¹⁴⁶ W. Martens, *De memoires: Luctor et emergo* (Tielt 2006), 73.

¹⁴⁷ Ibidem, 104.

¹⁴⁸ Ibidem, 111.

¹⁴⁹ P. Heyrman, *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België: 19^e-21^e eeuw* (Brussel 2009) 772.

spanningen waren immers al groot en kwamen voort uit frustraties die verder reikten dan dit plan.

De studenten hadden verschillende overwegingen om in opstand te komen, maar de eenheid zat in het streven naar een democratische en eentalige universiteit. Terugkerende thema's onder verschillende demonstranten waren de ondemocratische houding van het bestuur, met name zichtbaar bij het Bisschoppelijk Mandement van 13 mei 1966. Daarnaast werd er gepleit voor de totale verwijdering van Franssprekende studenten uit de universiteit. Echter, de demonstranten hadden niet allemaal dezelfde overtuigingen. Zo werden Goossens en Lerouge voornamelijk gedreven vanuit marxistische standpunten, die de Franssprekende studenten zagen als bourgeois, en streefden naar een socialistische universiteit. Jef Dauwe was terughoudender, hij erkende weliswaar dat de Franssprekende studenten zich hautain gedroegen, maar wilde geen socialistisch instituut en was bang dat de publieke opinie zou omslaan op het moment dat de marxistisch-gedreven studenten de overhand zouden nemen in dit protest. Het protest zou uiteindelijk succesvol blijken en het kabinet viel over de kwestie-Leuven.

Het kabinet dat volgde, wilde een oplossing voor het probleem. Aanvankelijk was de bepaling niet voldoende voor de Nederlandstalige tak, maar al snel werd dit aangepast. Op 11 juli 1968 werd besloten dat de Franstalige tak moest verhuizen en dat de faculteiten langzamerhand moesten verdwijnen. Per 28 mei 1970 werd besloten dat er een stad gesticht moest worden om de campus te huisvesten en als gevolg hiervan werd op 2 februari 1971 de eerste steen gelegd en per 1 oktober van hetzelfde jaar moesten de eerste studenten de stad betrekken. Ook werden de Belgische politieke partijen getroffen door het protest, het had geleid tot groeiende spanningen binnen unitaire partijen en in 1972 was de CVP de eerste partij die opsplijtte in een Nederlandstalige en Franstalige tak. Dit kreeg uiteindelijk gevolg bij de PVV en BSP, zodoende verdwenen de unitaire partijen in België. Uiteindelijk leidde dit ertoe dat de politieke partijen per taalregio verdeeld zouden worden en dat er enkel op kandidaten uit de eigen taalregio gestemd mocht worden. Hiermee zou gesteld kunnen worden dat het protest van 1968 uiteindelijk zelfs invloed heeft gehad op de steeds grote wordende scheiding in verschillende taalregio's.

De eenheid onder de demonstranten lag in de onvrede over de taalkwestie, al waren de voornaamste knelpunten de ondemocratische houding van het universiteitsbestuur en de mate van dedain waarmee Franstalige studenten neerkeken op Nederlandstalige studenten. Hoewel meer ruimte geboden werd voor inspraak, was dit niet voldoende voor de Nederlandstalige studenten. De verbondenheid van de Franse taal met het bestuur en de ongelijkheid binnen de universiteit zorgden ervoor dat de Leuvense studenten hun onvrede bleven uiten. Zodoende bleven de spanningen voortbestaan, met als climax de opstand van januari 1968. Gedreven door de onvrede en de opgedane kennis van enkele demonstranten tijdens het studentenprotest in Berlijn groeide het conflict uit tot groter dan voorheen. Volgens protestleider Goossens verklaarden de ideeën van de Berlijnse studenten ook het gevoel van de Leuvense studenten. De universiteit was niet langer een democratisch instituut en een broedplaats van ideeën, maar was geworden tot een product van de economie, waarbij hun eigen ideeën geen recht van bestaan leken te hebben. Studenten dienden zich te conformeren naar het universiteitsbestuur en in Leuven betekende dat, dat de scheiding van de universiteit niet gefaciliteerd werd en er ook niet geluisterd werd naar de overwegingen van de studenten en medewerkers die dit wilden. De ondemocratische houding van het bestuur leidde tot een groeiende tegenstelling, die in 1968 zou leiden tot een groot protest. In 1966 was er al een protest geweest, maar die had weinig effect. Daarnaast werd in 1967 gedemonstreerd in Berlijn tegen een bezoek van de Iraanse sjah. Dit omdat hij mensenrechten schond. Uiteindelijk kreeg dit protest momentum toen de

student Benno Ohnesorg werd doodgeschoten. Daarna laaide het conflict op en de aanwezige Leuvense studenten namen ideeën mee voor een nieuw protest. Het momentum dat ontstond in Berlijn werd meegenomen naar verschillende steden en zo ook Leuven. De ideeën van het Berlijnse protest en het momentum dat het meebracht, in combinatie met de eerder opgedane ideeën van de Amerikaanse Civil Rights Movement, leidde ertoe dat in Europa meer protest uitbraken. Veel andere studentenprotesten waren eveneens gestoeld op onvrede over inspraak, maar Leuven was uniek. In Leuven was, in tegenstelling tot andere studentenprotesten, ook sprake van een taalconflict. De onvrede omtrent taal in Leuven kwam voort uit een landelijke onvrede omtrent taal. Het is echter zeer aannemelijk dat dit niet de hoofdrede was voor het protest, al leek dit op het eerste oog het geval. De taalscheiding ging grotendeels gepaard met welvaart. Franstaligen waren overwegend rijker ten opzichte van Nederlandstaligen. Hierdoor lijkt het taalconflict de hoofdrede voor het conflict. Echter, het is aannemelijk dat het voortkomt uit de combinatie van het streven naar democratisering en eentaligheid. Leuzen als “Leuven Vlaams” konden worden gezien als het afzetten tegen de hiërarchische structuur van de universiteit en niet alleen een uiting van de taalkwestie. De Leuvense universiteit was van oudsher een door Franstaligen gedomineerde instelling, omdat zij vaak van rijkere afkomst waren. Toen de overwegend armere Nederlandstalige studenten de overhand begonnen te nemen, groeide de onvrede tegen de hautaine houding van de Franse studenten. Daarnaast verliep het bestuur voornamelijk in het Frans, waardoor de Nederlandstalige studenten zich niet gerepresenteerd voelden. De universiteit was immers toegankelijker geworden voor armere studenten, maar het bestuur leek geen oog voor hun wensen te hebben. Dit maakte dus dat het protest voornamelijk ging over democratisering, met taal als belangrijk onderscheid tussen de beide partijen in dit conflict.

Conclusie

1968 was een bewogen jaar in vele opzichten en ook Leuven zou kennis maken met de revolutionaire aard van 1968 in de vorm van een studentenprotest. De Katholieke Universiteit van Leuven was het strijdtoneel tussen Franstalige en Nederlandstalige studenten. De aanloop naar dit protest verliep tumultueus en was lang. België was gedurende haar geschiedenis een verdeeld land geweest. De elite sprak hoofdzakelijk Frans, terwijl er een Nederlandstalige meerderheid was. Na de Tweede Wereldoorlog veranderden de verhoudingen, de Vlamingen kregen meer financiële middelen en hun economische positie werd sterker dan die van de Walen. Deze kloof tussen Vlamingen en Walen werd tijdens de Tweede Wereldoorlog al vergroot. De Vlamingen collaboreerden overwegend vaker met de nazi's, waardoor de Walen hen zagen als verraders. Oftewel het gevoel van verraad en de stijgende welvaart van de Vlamingen zorgden voor een grotere tegenstelling. Als gevolg hiervan groeide ook het aantal organisaties en instituties dat opkwam voor het eigen taalgebied. De verzamelnamen van deze bewegingen zijn de Vlaamse en Waalse Beweging, die beiden de belangen van hun eigen taalregio hoger in het vaandel hadden staan.

In de jaren zestig kwamen de spanningen tot een hoogtepunt en er werden verschillende wetten ingevoerd om de taaltegenstelling te reguleren. In het begin van de jaren zestig was een nieuwe regering aangetreden, die vrijwel meteen onder druk stond van verschillende pressiegroepen. Deze groepen wilden hun belangen vertegenwoordigen en zorgen dat hun ideeën doorgevoerd zouden worden. Drie belangrijke wetten werden ingevoerd om taal in België te reguleren. De taalgrenzen werden definitief vastgesteld en ook de bestuurs- en onderwijsstaal werden gereguleerd. Per taalregio werd vastgesteld welke taal gebruikt moest worden in het onderwijs, maar Leuven was een uitzondering hierop. Dit vergrootte de al bestaande complexe verhoudingen. De universiteit was van oudsher Franstalig en kende een klerikaal bestuur. In de jaren zestig werden er vraagtekens geplaatst bij het klerikale bestuur, mede doordat er geen andere noemenswaardige bestuursorganen waren. Tegelijkertijd verschoven de verhoudingen binnen de Leuvense universiteit. Na de Tweede Wereldoorlog nam het aantal Nederlandstalige studenten toe, mede gedreven door toenemende financiële middelen en een veranderd studiebeurzensysteem. Zodoende groeide vanaf de jaren vijftig de roep om een scheiding van de universiteit in twee taalstelsels. Dit idee verkreeg gestaag meer steun en in de jaren zestig ontstonden protestgroepen die hiervoor streden.

In de jaren zestig werd een nieuwe rector magnificus aangesteld in de vorm van Albert Descamps. Dit leek mogelijkheden te openen voor verandering. In 1962 werd de eerste poging al gewaagd, toen Descamps een voorstel indiende om de faculteit Geneeskunde te splitsen. Franstalige studenten vernamen dit in onvrede en kwamen in februari 1963 in opstand. Daarnaast werd in 1963 een stuk land aangeschaft om de Franstalige tak uit te breiden, al mocht deze nog niet gebruikt worden. Met de Expansiewet van 1965 veranderde dit echter, zodoende groeide het idee dat de universiteit uitgebreid kon worden.

Op 13 mei 1966 werd de hoop op een splitsing geslonken. De bisschoppen in het bestuur vaardigden een mandement uit. Zij stelden dat de Leuvense universiteit een unitaire instelling zou blijven en dat er geenszins op splitsing zou worden aangestuurd. De uitbreiding was bedoeld om de gemeente te ontlasten en niet om de universiteit te splitsen. Daarnaast stelden de bisschoppen dat het personeel niet mocht klagen, omdat dit de structuur was die gold aan de universiteit. Studenten werd eveneens gevraagd om niet te klagen en hun ijdelheid terzijde te schuiven. De Nederlandstalige studenten en medewerkers ontvingen dit besluit als ondemocratisch en hautain, waarna zij in opstand kwamen. Het protest richtte zich niet alleen tegen het bestuur, maar ook tegen de Franstalige tak van de universiteit. De verenigbaarheid

tussen de hiërarchische structuur en de Franse taal kon rekenen op weerstand. Het protest vond steun buiten Leuven en ook in de politiek, wat de druk opvoerde.

Na het protest werden nieuwe bestuursleden aangesteld, die meer open stonden voor een splitsing. In juli 1966 werd ruimte gemaakt voor de splitsing, de bisschoppen stelden dat zij vertrouwden op de academische overheden en politici om te bepalen of een splitsing gerealiseerd moest worden. De Nederlandstalige studenten vonden dit onvoldoende en wilden garantie voor de splitsing. Op 7 oktober 1966 werd gesteld dat er toegewerkt zou worden naar twee deeluniversiteiten, al wilden voorstanders van een splitsing een volledige scheiding. In 1966 was tevens een stuk land in Wallonië aangeschaft en meer faculteiten werden gesplitst, waarmee de mogelijkheid tot een volledige splitsing groter werd.

De universiteit leek te gaan splitsen, waarmee geluisterd zou worden naar de Nederlandstalige studenten en medewerkers. In 1967 werd een voorstel ingediend om de begrotingen van de universiteit te splitsen, maar deze werd in november door de NFWO afgewezen. Als gevolg hiervan kwamen dertigduizend Belgen bijeen in Antwerpen om te demonstreren voor de kwestie-Leuven. Rector Descamps reageerde laconiek en dit wakkerde de onvrede opnieuw aan. Uiteindelijk werd de gesplitste begroting alsnog goedgekeurd, maar de spanningen waren al opgelopen door de houding van Descamps. In hetzelfde jaar werden er ervaringen en ideeën opgedaan bij het studentenprotest in Berlijn. Vanuit deze ervaringen en ideeën ontstonden nieuwe plannen voor een protest. Toen Leuven-Frans plannen presenteerde om een meisjespedagogie te vestigen in Leuven, kwamen de studenten in opstand. De opstandeleider Paul Goossens stelde dat de studenten een product van het bedrijfsleven waren geworden, waarmee het vermogen tot vrij denken verwaterde. Dit versterkte de afkeer tegen de structuur binnen de universiteit. Daarnaast was er sprake van een hiërarchische verhouding, met de bisschoppen aan de top. De bisschoppen hadden zich vaak superieur gedragen ten opzichte van de studenten en niet naar hen geluisterd. Zodoende groeide de roep om inspraak in het bestuur. Het bestuur verliep voornamelijk in het Frans, wat de taaltegenstelling bevestigde. Hoewel de achterliggende overwegingen verschilden bij de demonstranten, was er wel sprake van eenheid in het streven naar meer inspraak en een gesplitste universiteit met elk zijn eigen taal. De ideeën voor eentaligheid werden versterkt door de hautaine houding van de Franstalige studenten en professoren, die doorgaans van rijkere afkomst waren. De demonstranten, die vaak werden gedreven door marxistische idealen, zagen de Franstalige tak dan ook vaak als bourgeois en de onvrede jegens hen groeide. Daarnaast werd er door een deel van de studenten aangestuurd op het verdrijven van de kerkelijke macht uit de instelling, mede aangevoerd door toenemende ontkerkelijking en de houding van de bisschoppen ten aanzien van de universiteit.

Toen tijdens het protest het optreden van de politie hardhandiger werd en het universiteitsbestuur hier onverschillig op reageerde, versterkte het de idealen van de demonstranten. Het protest groeide en ook enkele radicale demonstranten verschenen ten tonele, zo ook Lerouge, die door marxistische en leninistische idealen gedreven werd. Middels geweld wilde hij de instelling uiteindelijk omvormen tot een socialistisch instituut. Hoewel deze geluiden aanwezig waren, was dit niet de algemene toon. Zo was protestleider Jef Dauwe niet gedreven door marxistische idealen, maar pleitte vooral voor democratisering binnen de Katholieke Universiteit van Leuven en een volledig Nederlandstalige instelling. Toch was er onder de demonstranten eenheid op het gebied van het streven naar gelijkheid en inspraak, evenals een eentalige universiteit. Ogenschijnlijk leek het protest het gevolg te zijn van de taalkwestie. Toch ging de taalkwestie gepaard met welvaart en gelijkheid. De armere Nederlandstaligen voelden zich niet vertegenwoordigd en begrepen door de Franstaligen. Dit omdat het bestuur van de universiteit voornamelijk in het Frans verliep. Daar kwam bij dat de Franstalige studenten zich, in de ogen van de Nederlandstalige studenten, hautain gedroegen.

De Nederlandstalige studenten wilden gelijk behandeld worden. Ook wilden zij inspraak in het bestuur, zodat hun ideeën ook gehoord werden. Taal was wat de partijen onderscheidde, maar hier zat dus nog een diepere betekenis achter van streven naar meer inspraak en gelijkheid. Zodoende kan dus gesteld worden dat ondanks de verscheidenheid in achterliggende ideeën, de demonstranten eenzelfde doel van meer gelijkheid, inspraak en eentaligheid hadden.

Het doel van meer inspraak en eentaligheid werd breed gedragen, zo kreeg het protest in verschillende Vlaamse steden steun. Dit kwam tot uiting doordat middelbare scholieren gingen staken en protesteren voor de eentaligheid van de Leuvense universiteit. Door de groeiende steun was duidelijk geworden dat de politiek ook moest doorpakken. Echter, het kabinet-Vanden Boeynants werd het niet eens over de aanpak en Vlaamse CVP-leden trokken zich uit de coalitie, waarmee het kabinet viel.

Er werden nieuwe verkiezingen uitgevaardigd, waar partijen die voor de splitsing waren flink aan terrein wonnen. Zodoende werd duidelijk dat het probleem opgepakt moest worden en de regering werkte aan een wetsvoorstel om dit te realiseren. Om dit te realiseren werd een volledig nieuwe stad uit de grond gestampt, in de gemeente Ottignies. In 1971 werd de eerste steen gelegd en in datzelfde jaar namen de eerste mensen hun intrek. De stichting van de stad en splitsing van de universiteit was positief voor de demonstranten, omdat hun vraagstuk eindelijk ten einde kwam. Echter, het vraagstuk had sporen nagelaten in de politieke partijen en de CVP was hierdoor zodanig uiteengespleten, dat in 1972 werd besloten de partij te verdelen in twee onafhankelijke partijen op basis van taal. Dit zou gevolg krijgen binnen de PVV en BSP, waarmee de basis werd gelegd voor een taalkundige scheiding van België.

De jaren zestig waren voor de Katholieke Universiteit Leuven onrustige jaren, de universiteit was het strijdtoneel geworden van de taalkundige spanningen in België. België was sinds het begin van haar bestaan georiënteerd op de Franse taal, terwijl er een Nederlandstalige meerderheid was in het land. Dit was te verklaren door de economische verhoudingen in België. Wallonië was van oudsher de rijkere regio en had meer invloed op het bestuur. Zodoende verliepen bijna alle officiële aangelegenheden in het Frans, wat tot onvrede leidde onder de Nederlandstalige bevolking. De Nederlandstalige bevolking was weliswaar in de meerderheid, maar was financieel minder slagvaardig. Dit veranderde na de Tweede Wereldoorlog, toen het economisch zwaartepunt verplaatste naar Vlaanderen en de Nederlandstalige Belgen de economische bovenlaag gingen vormen. Dit had ook gevolgen voor Leuven, waar steeds meer Nederlandstalige studenten kwamen studeren. Deze waren overwegend van minder rijke afkomst dan de Franstalige studenten, terwijl de Franstalige studenten zich, in de ogen van de Nederlandstalige studenten, hautain gedroegen. Nederlandstalige studenten ervoeren dat de Franstalige studenten hen niet zagen staan en zagen hen als het gezicht van ongelijke verhoudingen. Daarnaast stond het universiteitsbestuur niet open voor invloeden van onderaf, studenten hadden geen mogelijkheid tot inspraak in het bestuur. De onvrede over deze verhoudingen leidde ertoe dat de Leuvense studenten in opstand kwamen tegen zowel de Franstalige studenten en het universitaire bestuur. Daarom is het protest, net als onder andere de protesten in Parijs en Berlijn, één tegen de gevestigde orde. Het protest is dan ook het resultaat van scheve verhoudingen, waarbij de Franstalige studenten en het bisschoppelijke bestuur van de Katholieke Universiteit Leuven het gezicht waren van die ongelijke verhoudingen.

Het taalconflict is de stempel, die door velen, geplaatst is op dit protest. Historici, die hierover geschreven hebben, benaderen het conflict vanuit de taaltegenstelling, terwijl het dus de vraag is of dit protest voornamelijk het resultaat was van de taaltegenstelling. De taalkwestie was inderdaad levend en in België, en uiteindelijk in Leuven, leidde dit tot verschillende botsingen. Het studentenprotest van 1968 wordt vaak gezien als toppunt van die botsingen. De Katholieke Universiteit Leuven had een verandering doorgemaakt, waarbij de verhoudingen

drastisch waren verschoven. Vanaf de jaren vijftig ontstond de roep om een Nederlandstalige universiteit en in de jaren zestig werd het geluid steeds breder gedragen. Door een sterker wordende economische positie van de Nederlandstalige studenten, konden zij in grotere getalen gaan studeren en zodoende werd de roep om een Nederlandstalige universiteit groter. Ook keken de Franstalige, en overwegend rijkere, studenten neer op de Nederlandstalige studenten en het universiteitsbestuur hield vast aan oude structuren. Het universitaire bestuur werd geregeld door bisschoppen, die weinig ruimte lieten voor inspraak van studenten en medewerkers. Het bestuur verliep grotendeels in het Frans en er was weinig mogelijkheid tot inspraak. De Nederlandstaligen voelden zich niet vertegenwoordigd in het bestuur. Daarbij kwam dat de Franstalige studenten de Nederlandstalige studenten niet als gelijken zagen. Dit kwam voornamelijk door de verschillen in welvaart. Hierdoor groeide het streven naar gelijkheid bij Nederlandstaligen. Ze wilden meer inspraak en democratisering. De ongelijke situatie werd vaak ook benaderd vanuit taal, omdat de groepen waartegen aversie bestond voornamelijk Franstalig waren. De groeiende onvrede tegen de ondemocratische en hiërarchische structuur mondde uiteindelijk uit in spanningen te Leuven. In het momentum van het protest in Berlijn, ontstonden nieuwe ideeën voor gelijkheid en meer inspraak. Daarbij kwam dat de invloeden van de Amerikaanse Civil Right Movement ertoe hadden geleid dat de ideeën door heel Europa verspreidden. In dit kader ontstonden meer protesten in Europa. Het voornaamste verschil was echter dat het protest in Leuven een taalelement kende en niet enkel over gelijkheid en inspraak ging. De demonstranten pleitten, ondanks verschillen in achterliggende idealen, dus voor meer inspraak en voor een splitsing van de universiteit in twee taalsystemen. De partijen waartegen deze demonstranten zich afzetten waren voornamelijk Franssprekend, wat ertoe leidde dat het protest de lading kreeg van de Belgische taaltegenstelling. Dit betekende dat het een protest was met democratisering als uitgangspunt, waarbij het onderscheid tussen de partijen op basis van taal gemaakt werd. Zodoende was het protest gedreven door een drang naar meer inspraak, dat samenhang met een drang naar eentaligheid in Leuven. Het taalconflict kan niet volledig buiten beschouwing gelaten worden, omdat het een significante rol speelde in de overtuigingen van de demonstranten, omdat de Franse taal verbonden werd aan de ondemocratische en hiërarchische sfeer in Leuven. Leuzen als “Leuven Vlaams” en “Walen buiten”, bevestigden dit. Toch stelden de protestleiders dat het voornamelijk ging om inspraak en gelijkheid. Zodoende kan gesteld worden dat de taalstrijd en democratisering samengingen. Het protest werd gedreven door een drang naar democratisering, gesterkt door de drang naar eentaligheid.

Literatuurlijst

Primaire bronnen

‘Antwerpse studenten betogen voor Leuven’, *De Standaard* (26 mei 1966).

‘Begroting Leuven wordt reeds in 1966 gesplitst’, *De Standaard* (27 december 1965).

Belgisch Senaat, *Senaat – Parlementaire Handelingen: Vergaderingen van donderdag 25.*

Belgisch Staatsblad, (geraadpleegd op 22 mei 2025).

‘Drie studentenleiders in Leuven geschorst’, *De Standaard* (24 december 1966).

‘Greve Largement Suivie’, *Le Soir* (18 mei 1966).

Goossens, P., *Leuven '68 of het geloof in de hemel* (Zellik 1993)

‘Heibel om een verbod aan Gentse universiteit’, *De Standaard* (14 maart 1969).

‘Het Waalsche separatisme’, *Het Volk* (23 oktober 1945).

Het Wekelijks Nieuws, ‘Bond der Kroostrijke Gezinnen: Studiefonds’ (12 juni 1954).

‘Hevige beroering om Leuven's driehoek-plan’, *De Standaard* (17 januari 1968).

‘Hof ziet geen reden om taalwet in haar geheel te veroordelen’, *De Standaard* (24 juli 1968).

‘Kabinet-Vanden Boeynants op kwestie-Leuven gevallen’, *De Standaard* (8 februari 1968).

KADOC, archief D. De Swaef (BE/942855/215/23), ‘Gazet van Antwerpen: Ontslag van de regering’ (8 februari 1968)

KADOC, archief D. de Swaef, BE/92855/215/237, Verklaring van de Belgische Bisschoppen in verband met de Katholieke Universiteit te Leuven mei 1966.

KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), ‘Gazet van Antwerpen: Franstalige studenten: “Wij blijven”’ (26 januari 1968).

KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), ‘Revolte (nog illegaler dan vorige keren)’ (22 januari 1968).

KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), ‘Gazet van Antwerpen: Steeds fellere verzetsactie van de Vlaamse studenten’ (19 januari 1968).

KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), ‘Gazet van Antwerpen: Studentenleiders aangehouden’ (18 januari 1968).

KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), ‘*Gazet van Antwerpen*: Vlaamse studenten gaan in staking’ (17 januari 1968).

KADOC, archief F. Peeters (BE/942855/1995/147), Non Evertetur Sociale enquête splitsing Universiteit Leuven.

KADOC, archief J. Verroken, BE/924855/1633/37, Wetsvoorstel Verroken (1966).

Koördinatiekomitee, Archief van Haegendooren (map 2, *Convocaties*), Algemene vergadering van 28 december 1966: in H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*.

KU Leuven, 'Voormalig studentenleiders rakelen in archief herinneringen op aan Leuven '68', <https://nieuws.kuleuven.be/nl/2018/voormalig-studentenleiders-blikken-terug-op-woelige-jaren-201cnooit-tevoren-of-nadien-hadden-studenten-zoveel-impact201d> (geraadpleegd op 21 mei 2025).

'Kulturfederalisme betekent Leuven-Frans overhevelen', *De Standaard* (12 juli 1968).

'La Libre Belgique (16 augustus 1966)': in H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*.

'Leuven en de partijen', *De Standaard* (18 januari 1968).

'Leuven-Frans begint opnieuw in Ottignies', *De Standaard* (3 februari 1971).

'Leuvens Akademiejaar door Overheid gesloten', *De Standaard* (21 mei 1966).

'Leuven splitst investeringen', *De Standaard* (27 juli 1967).

'Mars van de studenten is het uitgangspunt voor een nieuwe actie', *De Standaard* (1 oktober 1966).

W. Martens, *De memoires: Luctor et emergo* (Tielt 2006).

Martens, L., 'Vraaggesprek met pro-rector P. de Somer' in *Ons Leven*, augustus 1966 in: H. Todts, W. Jonckheere, *Leuven Vlaams*.

'Koning weigert ontslag van regering', *De Standaard* (4 juli 1963).

'Konklaaf: naar akkoord over randgemeenten', *De Standaard* (6 juli 1963).

'Leuven-Frans wil toch z'n driehoek', *De Standaard* (16 januari 1968).

'Leuven Tweeledige Universiteit', *De Standaard* (18 februari 1963).

Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, *De Belgische Economie in 1947* (Brussel 1948).

'NFWO onder Rijkskontrolle', *De Standaard* (17 november 1967).

'Ondanks de druk', *De Standaard* (20 mei 1966).

'Splitsing te Leuven is voltooiing waard', *De Standaard* (10 december 1965).

'Studenten beraden zich over staking kolleges', *De Standaard* (17 mei 1966).

'Studenten vrezen de inminging van vreemde elementen', *De Standaard* (20 mei 1966).

Studenten willen aandacht trekken door stunts in Brussel', *De Standaard* (14 december 1966).

'Verroken: Vlaamse CVP eensgezind voor overheveling Leuven-Frans', *De Standaard* (7 februari 1968).

'Vierduizend studenten betogen in Leuven', *De Standaard* (15 december 1966).

'Vlaamse studenten vandaag in staking', *De Standaard* (17 januari 1968).

Vlaamse Overheid, *Wet houdende taalregeling in het onderwijs*

<https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1012466¶m=inhoud>
(geraadpleegd op 27 maart 2025).

‘Wijzigt episcopaat houding vóór zondag?’, *De Standaard* (20 mei 1966).

Secundaire bronnen

Cornils, I., *Writing the Revolution: The construction of “1968” in Germany* (Martlesham 2016).

Clement, J., *Taalvrijheid, bestuurstaal en minderheidsrechten: Het Belgisch model* (Antwerpen 2003).

Derine, R., *Strijd om Leuven: Feiten en Eisen* (Utrecht 1967).

Dedeurwaerder, J., ‘Spiegel Vlaamse beweging Antwerpen: 5 november’: in *Neerlandia* (1967) 182-183.

Goossens, P., *Leuven '68 of het geloof in de hemel* (Zellik 1993).

Hendrickson, B., *Decolonizing 1968: Transnational Student Activism in Tunis, Paris and Dakar* (New York 2022).

Heyrman, P., *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België: 19e-21e eeuw* (Brussel 2009)

Jonckheere, W., H. Todts, *Leuven Vlaams: Splitsingsgeschiedenis van de Katholieke Universiteit Leuven* (Leuven 1979).

Kesteloot, C., *Mouvement wallon et identité nationale* (Brussel 1993).

Laconte, P., ‘The founding and development of Louvain-la-Neuve, the only new town in Belgium’: in C. Hein (ed.), *History Urbanism Resilience: Historical Perspectives* (2016) 211-222

Latré, B., *Strijd & inkeer: De kerk- en maatschappijkritische beweging in Vlaanderen, 1958-1990* (Leuven 2011).

Nys, L., J. Tollebeek, *De Stad op de berg: Een geschiedenis van de Leuvense universiteit 1968-2005* (Leuven 2008).

Raskin, B., *De Taalgrens: Of wat de Belgen zowel verbindt als verdeelt* (Leuven 2012).

Ureel, L., ‘Leuven: Crisis’ in *Neerlandia* 70:6 (1966) 92-96.

Van Bladel, L., ‘Revolte om Leuven: een ethische verantwoording’ in *Streven* (1968) 531-539.

Van Haegendoren, M., *De Vlaamse Beweging nu en morgen: na honderd dertig jaar* (Hasselt 1962).

Van Nieuwenhuysse, K., ‘Leuven Vlaams, de Standaard en de splitsing van de Leuvense universiteit 1962-1968’: in *WT. Wetenschappelijk Tijdschrift van de Vlaamse Beweging* (63.2) 178-202

Vanpaemel, G., *Wetenschap als roeping: Een geschiedenis van de Leuvense faculteit voor wetenschappen* (Leuven 2017)

- Van Velthoven, H., E. Witte, *Strijden om taal: De Belgische taalkwestie in historisch perspectief* (Kapellen 2010).
- A. Verhulst, 'De katholieke Vlaamse beweging en de collaboratie' in: *BMGN – Low Countries Historical Review* (1991) 241-245.
- Vlaamse Overheid, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12391> (geraadpleegd op 10 januari 2025).
- Vos, L., 'Het politieke falen van een kerkvorst. Kardinaal Suenens en 'Leuven-Vlaams' (1962-1968)' in *Wetenschappelijke Tijdingen* (2018) 329-364.
- L. Vos, 'Studentenprotest in de jaren '60': in Walter Rüegg (ed.), *A History of the University in Europe. IV: Universities since 1945* (Cambridge 2011) 276-318, aldaar 293.